

SADRŽAJ

1. Riječ urednika	3
2. Naša priča: Zvuk jene ruke	3
3. Razmišljanja: 14 godina rada udruge “Kazalište, viz. umjetnosti i kultura Gluhih - DLAN 10 godina izdavanja časopisa “Pljesak jedne ruke”	4
4. Razmišljanja: Moje sjećanje povodom godišnjice časopisa “Pljeska jedne ruke	5
5. Razmišljanja: Tko sam ja? - vrste identiteta kod Gluhih	8
6. Razmišljanja: Patronizirajući odnos čujućih prema gluhima	11
7. Razmišljanja: Je li nama gluhima potreban patronizirajući stav od strane čujućih ljudi?	13
8. Razmišljanja: Pismenost	15
9. Razmišljanja: Znakovni jezik naš svagdašnji - osvrt na čanak	17
10. Osobna iskustva: Što smo dobili u nasijeđe od SUVAGA-a?	18
11. Zanimljivosti : I ja sam ponosni Suvagovac	21
12. Razmišljanja: Kako zaštititi znakovne jezike od obezvređivanja i odumiranja?	24
13. Razmišljanja: “Gluhi” glazbeni doživljaj - Mur du son	28
14. Razmišljanja: Kazališna predstava Gulliverovo putovanje	30
15. Razmišljanja: Znakovni jezik naš svagdašnji	32
16. Razmišljanja: Moj kazališni osvrt na predstavu Pinokio	36

“Pljesak jedne ruke” - Časopis Udruge “Kazalište, vizualne umjetnosti i kultura Gluhih - DLAN” - izlazi 4 puta godišnje.

Adresa: Korčulanska 10 , 10000 Zagreb

Telefon: 385 91 492 31 09 (SMS)

E-mail: pljesak.jedne.ruke@gmail.com
udruga.dlan.zagreb@gmail.com

Web stranica: www.dlan.hr

Žiro-račun: HR 95 24020061100074154 (Erste Bank)

Matični broj: 1608037

OIB: 51629434968

Odgovorni urednik: Uredništvo Udruge “Kazalište, vizualne umjetnosti i kultura Gluhih - DLAN”

Glavna urednica: Petra Podhorsky

Dizajn i priprema za tisak: Lino Ujčić

Tisak: Tiskara Ban

Ovaj časopis je financiran sredstvima Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport i Ministarstva kulture.

Riječ urednika

Pljesak jedne ruke – deset godina postojanja

Dragi naši vjerni čitatelji Pjeska jedne ruke!

Okupili smo se u čast desete godišnjice izlaženja našeg časopisa, a tom prilikom smo sakupili i (po našoj procjeni) najuspjelije i najpopularnije članke iz starijih brojeva.

Naš početak je bio skroman, bili smo i ostali časopis u crno-bijeloj boji. No, makar je izgled bitan,

bitniji je sadržaj, a pljesak je njime vrlo bogat. Od osobnih iskustava gluhoće, ugradnje pužnice, života u slušnoj i društvenoj izolaciji, do stapanja sa gluhima, susretom sa zvukovima i znakovnim jezikom – ovdje je široki spektar iskustava, mišljenja o obrazovanju gluhe djece, procjena stanja o položaju gluhih u društvu danas, do pravih umjetničkih pothvata, kao što su izložbe, koncerti, kazališne predstave.

Željela bih svima zahvaliti na podršci, vjernosti, i jednostavno –

čitanju časopisa, kao i na pomoći u njegovom kreiranju. Mnogi naši čitatelji postali su aktivni novinari, prepoznavši se u konceptu i idejama, misiji koju želimo ostvariti među čujućima i među gluhima.

Na kraju bih samo podsjetila, dodala pričicu koja me je potaknula da predložim naslov našeg mladog desetogodišnjaka. Nadams e da će se svatko na svoj način naći i u ovoj i u našim pričama koje smo vam ispričali.

Vaša Petra

iča-naša priča - naša priča - naša priča - naša priča - naš priča - naša priča - naša priča - naša priča - naš

Zvuk jedne ruke

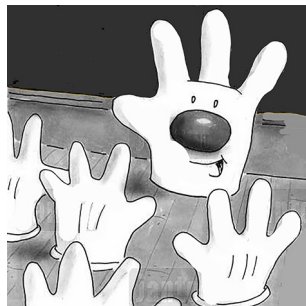
Učitelj u hramu Kennin bijaše Mokurai, Tiha Grmljavina. Imao je jednoga malog štićenika, po imenu Toyo, dječaka od jedva dvanaest godina. Toyo je neprestano viđao starije učenike kako svakoga jutra i svake večeri odlaze u učiteljevu odaju na poduku iz san-zena ili da bi upitali za kakav privatni savjet i kako bi učitelj svakome od njih davao koane ne bi li pravodobno zauzdao rastresenost i zastranjenja duha.

Toyo također poželio naučiti san-zen. "Pričekaj još malo", reče mu Mokurai. "Još si premlad."

No dječak bijaše toliko uporan da učitelj naposljetku pristane. Te iste večeri, točno na vrijeme, mali Toyo ostane na vratima Mokurajeve odaje za san-zen. Udari o gong kako bi najavio svoj dolazak, učini tri naklona u znak duboka štovanja prije nego što će prekoračiti prag, a zatim uđe i, pun obzira, u najvećoj tišini sjedne pred učitelja.

"Kad pljesneš dlanom o dlan, čuješ zvuk dvije ruke", počne Mokurai. "Sad

ti meni pokaži zvuk samo jedne ruke." Toyo se nakloni i ode u svoju sobu kako bi razmislio o problemu što mu ga je učitelj postavio. Sa svojega je prozora mogao čuti glazbu koju svirahe gejša. "Aha, shvatio sam!" usklikne.

Sljedeće večeri, kad ga je učitelj zatražio da mu opiše zvuk jedne ruke, Toyo počne izvoditi glazbu gejša. "Ne, ne", na to će Mokurai. "To ti ničemu ne služi. To nije zvuk jedne ruke. Ništa nisi shvatio."

Bojeći se da bi ga ona glazba mogla ometati u rješavanju zadataka, Toyo se preseli na mirnije mjesto te otpoče meditirati. "Što bi mogao biti zvuk jedne ruke?" Uto slučajno začuje kako negdje kaplje voda. "Ovaj put to mora biti to", uvjeri sebe Toyo.

Vrativši se svojem učitelju, Toyo počne oponašati zvuk kapanja vode. "Što ti je to?" upita Mokurai. "To je zvuk vode što kaplje, nikako zvuk jedne ruke." Pokušaj opet. Uzalud je Toyo meditirao ne bi li čuo zvuk jedne ruke. Čuo je uzdisanje vjetra u krošnjama. No i taj zvuk bijaše odbačen. Zatim je čuo krik sove, no ni taj nije zadovoljio. Čak ni skakavci nisu bili zvuk jedne ruke.

U više od deset navrata Toyo je odlazio Mokuraju s najrazličitijim zvukovima. Svi su redom bili pogrešni. Gotovo cijelu godinu dana proveo je u beskonačnim razmišljanjima što bi mogao biti zvuk jedne ruke. Napokon mali Toyo zapadne u istinsku meditaciju i prebrodi sve zvukove.

"Ništa više nisam mogao sastaviti", objasnio je kasnije, "pa sam tako došao do zvuka bez zvuka." Toyo je tako spoznao zvuk jedne ruke.

Pričice: <http://www.sensaklub.hr/clanci/duhovnost/zen-price-koje-ce-vas-zabaviti>

14 godina rada Udruge «Kazalište, vizualne umjetnosti i kultura Gluhih - DLAN»

10 godina izdavanja časopisa «Pljesak jedne ruke»

Dragi naši prijatelji i suradnici, kao i vjerni čitatelji!

Četrnaest godina rada naše Udruge «Kazalište, vizualne umjetnosti i kultura Gluhih - DLAN» nije malo, dapače, kad bi gledali u kontekstu umjetničkih i kulturnih događanja i kretanja, a osobito proteklih godina velikih promjena i turbulencija, onda bismo slobodno mogli reći da je to i mnogo više, jer veliki trud, entuzijazam, volja za pozitivnim djelovanjem, volja da zajedno sa našim prijateljima i suradnicima težimo ka pozitivnim promjenama, senzibiliziranju svega što nas okružuje i što na nas utječe.

Na inicijativu samih gluhih osoba i s osnovnim ciljem promoviranja kulture Gluhih i nagluhih, naša Udruga je iskazala neiscrpn angažman kroz široku lepezu raznih aktivnosti: od osnivanja prvog kazališta na znakovnom jeziku u Hrvatskoj – u Zagrebu, prikazivanja kazališnih predstava, promoviranja vizualne umjetnosti Gluhih u Hrvatskoj i inozemstvu (izložbe umjetničkih djela), promoviranja znakovnog jezika kroz tečajeve i predavanja, sudjelovanja na kongresima i festivalima Gluhih kao i na međunarodnim kongresima i festivalima diljem svijeta do izdavanja našeg časopisa «Pljesak jedne ruke».

Deset godina rada na časopisu «Pljesak jedne ruke» rezultira našim uspjehom i prepoznatljivošću, ali i opstojnošću

na civilnoj sceni sve do danas. Pozitivna uloga tog rada na časopisu je u prijateljskoj suradnji svih Gluhih i nagluhih kao i čujućih suradnika, u senzibiliziranju civilnog društva, osobito na području kulture Gluhih i nagluhih i njihovog prihvaćanja kao manjinske kulturalne grupe, a također i širokog prihvaćanja svih iskustvenih raznolikosti koje nas okružuju – i vežu!

Kao što «svaki vlak ima lokomotivu i pokretačku snagu», tako i naša Udruga ima predsjednika s kojim se ponosimo kao i sa našim suradnicima, jer bez velikog truda, zalaganja, dugogodišnjeg angažmana i prepoznavanja važnosti pozitivnog djelovanja u pokretanju promjena, za što je potrebna i snaga i upornost, ali i entuzijazam kojim nas sve pokrene, potakne da prepoznamo u sebi ono što je u nama najbolje, da zajedno krenemo u realiziranje ideja i projekata, da kroz poticanje i od drugih gluhih i nagluhih i naših suradnika «učeci» iz njihovih iskustava, pridonosimo, svaki na svoj način, kvalitetnom i zajedničkom djelovanju, a napose «ruku pod ruku» sudjelujemo u kreiranju svega pozitivnog za što smo se i svi zajedno okupili i opredijelili – i eto nas, danas obilježavamo 10. godišnjicu rada na časopisu i njegovog izdavanja. Reakcije kako čujućih čitatelja

tako i gluhih su veoma pozitivne i motivirajuće, unatoč dobrodošlim kritikama.

Želimo se zahvaliti svima na ukazanom povjerenju i koji su nas posebno dotakli, s obzirom na dugogodišnju suradnju i predanom radu kroz niz uspješnih aktivnosti. Zahvaljujemo se suradnicima koji su se «latili pera» u našem časopisu uz želju da i nadalje iznose svoja razmišljanja, stavove, kritike ili bilo što drugo prema želji... Posebno se zahvaljujemo i na podršci i financiranju Ministarstva kulture i Gradskog ureda grada Zagreba koji su nas potakli za raznovrsne aktivnosti naše Udruge kao i na izdavanju našeg časopisa. Naravno, kako se kaže «prvih 10 godina je najteže», pa i u tom smislu naša Udruga nikako nije izgubila «dah». Dapače – idemo dalje!

Uz čestitke i želje za daljnji rad, djelovanje, druženje, suradnju, prijateljstvo, entuzijazam svih nas zajedno s našim predsjednikom – svi mi zajedno i nadalje želimo dobar duh, dobru formu, puno podrške i razumijevanja od naših suradnika, puno pozitivne energije – kako bismo i Vama, kroz zajedničku suradnju – darovali to isto!

« Karakter se ne može razviti u miru i tišini. Samo kroz iskustvo pokušaja i pogrešaka može se ojačati duša, nadahnuti ambicija i doseći uspjeh. « (Keller)

Tim Udruge «Kazalište, vizualne umjetnosti i kultura Gluhih - DLAN»

MOJE SJEĆANJE POVODOM GODIŠNJICE ČASOPISA “PLJESKA JEDNE RUKE“

Dakle, za ovu godinu je došla godišnjica našeg vrlo dragog svima nama gluha i nagluha poseban časopis, uspjeli smo se dogurati do desete godišnjice i ovom prigodom dobili smo zadatak od redakcije istog časopisa da opišemo i podsjećamo koji su nam dijelovi časopisa i članci i crteži bili posebno dragi koji su nam prirasli srcu a nadasve i našem srcu općenito.

Stoga odmah na pamet mi padne jedan dugačak članak od našeg pokojnog autora Saše Canjeva koji je u ranijim brojevima časopisa baš u prvim godinama opisao prednosti i mane umjetne pužnice za gluhe ljude. Ma koliko je članak bio dugačak, sve sam pomno pročitao baš doslovno svaku njegovu riječ, jer Saša Canjev je bio po meni jedan od najboljih gluha i nagluha novinara koji je uopće pisao za naš a moguće je da je pisao i za druge časopise. Posve samozatajan i ničime se nije isticao svojim fizičkim pojavljivanjem, ali zato je riječima ostavljao za sve nas bez daha, britko je pomno birao riječi i točno opisivao svačakvu situaciju.

Dakle, odmah je on napisao da je umjetna pužnica vrlo usporediva s nacističkim metodom rješavanja gluhoće kao i samo poimanje ljudske sudbine, često je koristio riječi staljinizam i nacizam u kritičkom opisivanju u vezi s korisnosti umjetne pužnice. Zašto je njegov članak bio dugačak, jer je Saša koristio proustovski pristup pomiješan s teatralnim novinarskim brzopoteznim piskarenjem i tako je bio odličan novinar, a samo je pisao o prednostima i manama umjetne pužnice. Poslije toga je kao što svi znamo poginuo u prometnoj

nesreći i tako je naprasno prekinuta njegova novinarska karijera.

Bio je najbolji guhi filozof našeg vremena. Zato njega više nije bilo u novijim brojevima časopisa. Ovim podsjećanjima odajem počast njegovoj veličini. Što mi se još onda drugo sviđa u prijašnjim brojevima časopisa? Najviše mi se sviđaju kritike od drugih pera na kazališnu predstavu. Ja sam isto davao svoju kritiku te zato drugi su također isto davali kritike o pojedinačnim komadima predstave. No trebalo bi više takvih kritički opisanih članaka posebno nakon svake premijere kazališne predstave.

Tako bi autor predstave imao potpuni uvid u sve aspekte pozitivne i negativne strane predstave i lako bi unio poboljšanja odnosno preoblikovao ili maknuo negativne scene. Ujedno označava novu snagu u nove ideje drugih, novijih kazališnih komada.

Zato je potrebno da mnogi koji su odgledali kazalište svakako da napišu svoje dojmove i svoju kritiku i svoja viđenja na svaku predstavu.

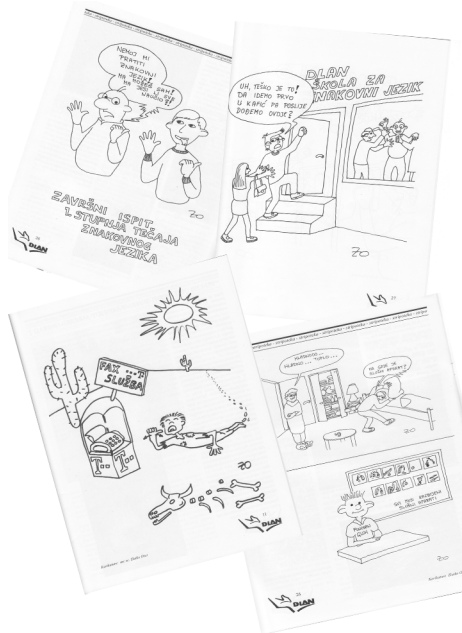
Časopis „Pljesak jedne ruke“ trebalo bi se voditi kao ogledalo naših duša nakon svake kazališne predstave. Kamo sreće da bi isti časopis mogao izlaziti nakon svake kazališne predstave. No to nije bitno, nego bih htio dodati vlastito mišljenje onako kako bi časopis trebao biti uređivan da bi bio bolji i privlačan cijeloj našoj publici: poznato je da gluhi najviše vole gledati slike, fotografije, karikature i ostale crteže, a može i pročitati samo vrlo kratke rečenice.

To znači da gluhi ljudi puno izbjegavaju dugačka štiva i predugačke riječi, posve nepoznate riječi koje nemaju u znakovnom jeziku gluha, dugačke rečenice i sve što je predugačko napisano. Jer od malena od ranog djetinjstva je gluho dijete najviše oslonjeno na vizualnu okolinu i upije sve što dolazi slikovito od okoline kroz njihove oči.

Oni koji dobro čuju, čuju sve zvukove pa i riječi koje odlaze u mozak na obradu informacija i tako čujućim ljudima tečno ide dugačke rečenice i dugačko napisane riječi. Gluhim ljudima više odgovara vizualne riječi, slikovito opisne situacije i obavezno fotografije. Slika govori tisuću riječi, ali opet to kod gluha ljudi ne vrijede doslovno, jer ako gluhi ljudi ne znaju koje sve riječi se mogu koristiti, onda slika neće gluha ljudima prenositi sve riječi. Može gluhi ljudi samo osjetiti i pojmiti, ali neće sve do kraja razumijeti

sliku i fotografiju. Svejedno na kraju svega i svačega, gluhi ljudi se uvijek oslanjaju na fotografije, a čujućim ljudima na pisane riječi. Tako recimo ako ovaj časopis bude uređen da se sve sastoji od samih članaka, gluhi ljudi ne bi htjeli sve to čitati nikako, jedino čujućim čitateljima, no zašto bi čujućim ljudima bilo zanimljivo sve čitati o problematici i kritikama kazališnih predstava s gluhim glumcima.

Možemo samo na prste nabrojiti čujuće čitatelje kojima zanima takva tema. Zato je časopis bilo potrebno opskrbljivati sa što više slika, u ovom slučaju karikature najbolje prolaze jer od karikature proizlazi duh gluhih crtača i sve što gluhi crtači žele reći svijetu i svim gluhim čitateljima poruku svijeta te pouku za cijelo društvo. Po meni je najbolja kombinacija pola pisanih rečenica i članaka te pola fotografija i crteža tako da gluhi čitatelji mogu uživati u novim brojevima ovog časopisa i upiti sve novosti onako kako treba.

Mogli bi gluhi čitatelji početi svladavati teške riječi jer nikada

nije kasno za učenje. Uči se dok je živ. To je najbolja životna filozofija. Tako bi gluhi ljudi mogli učiti sve nove stvari i nove riječi i početi svladavati gramatiku i uspjeli čitati barem članak a kasnije možda i knjigu. Barem bi to gluhi trebali pokušati. Jer u obrazovanju i u prosvjećivanju leži snaga gluhih. Gluhi bi onda znali vjerno prenijeti svijetu čujućih ljudi pravilnu poruku za sve nas i od nas i za sve njih.

Poznato je da postoji razlika između gluhih i čujućih u pogledu odnosa primanja informacija. Po društvenim mrežama vidimo sve fotografije, gluhi najviše lajkaju fotografije i smiješne video isječke, a sve rjeđe pa čak i pogotovo nikada ne lajkaju rečenice, napisane riječi ili neko dugačko napisano štivo.

Tako neki gluhi mogu biti jako popularni ako stječu što više po svijetu gluhih vjernih sljedbenika i promovirati vlastiti stil života, vlastito viđenje svijeta, vlastito mišljenje o svesvakvim situacijama, tako da gluhi pozele pratiti poznatu gluhu osobu po svijetu. Poznata gluha osoba vjerno koristi znakovni jezik i žele proputovati i tako prenijeti sve preko video i sve preko fotografija sve ono gdje su bili, na svim mjestima po svijetu.

Kada bi poznata gluha osoba napisala neku rečenicu ili neki pisani smisao događaja, gluhi ljudi bi doslovno preskočili takve statuse. Zato gluhe poznate osobe izbjegavaju pisane statuse. To je opće prihvaćeni mentalizam gluhih ljudi. Zato ima najviše gluhih ljudi i sljedbenika apo Instagramu za koje se smatra da je to najbolja društvena mreža za fotografije i filmiće, dok Facebook je najbolja društvena mreža za sve vrste informacija, ali gluhi korisnici biraju i lajkaju samo fotografije, a rijetko pisane sta-

tuse. Isto takvo viđenje trebalo bi prenositi u ovaj časopis, ali trebalo bi nešto više pisanih informacija baš radi toga da među vjernim čitateljima postoji i neki gluhi koji žele biti iznad mentalizma gluhih.

To jest oni koji žele biti na razmeđi između gluhih i čujućih. Takvi ljudi su vrlo rijetki, jer takvi ne osjećaju pripadnost niti gluhim niti čujućim, obično ostaju sami i uvjereni u vlastitu sudbinu. Teško da mogu biti sretni jer predstavljaju autsajdere. Nisu gluhi niti čujućim. A nagluhi nisu baš. Takvi bi mogli postati najvjerniji čitatelji a ujedno i najvjernija publika, jer žele vidjeti sve što ima veze s gluhima i sve što ima veze s prosperitetom gluhih. Takvi žele ispitivati vlastiti identitet jesu li stvarno Gluhi ili su samo gluhi ljudi. Jesu li stvarno Nagluhi ili su samo nagluhi ljudi. Čujućim svakako nisu jer i oni sami priznaju da nikako nisu čujućim ma koliko glumili da sve bolje čuju i razumije informacije. Dakle, oni su sve što je ispod čujućih. To je njihov pristup.

A pojam pristupa Gluhih jest da su oni pored čujućih. Kultura gluhih je njihovo životno djelo i oni žele to pokazati svijetu da je dio svijeta a ne da je ispod čujućih, ma koliko ti čujućim vladaju nad cijelim svijetom. Da se vratimo osnovnom zadatku obilježavanje najboljih članaka. Po meni najbolji članci jesu oni kada su grupa gluhih kulturnih entuzijanata proveli divan Tjedan kazališta u Mađarskoj točnije u Vacu. Dugačko napisani članci, fotografije s događaja, poziranje naših i stranih gluhih glumaca, te crteži zajedničke turneje po gradu i po binama.

Razni intervjuji su od velikog interesa. Može se sve to sažeti u jednu rečenicu: duhovno putovanje! Najviše mi se sviđala naslovnica

časopisa broj 43 i 44, 2014. godine. Pravi duh časopisa od prošle godine! Sve je odlično napisano kako i što i čemu su bili prikazani kazališni komadi i međusobno upoznavanja svjetskih gluhih glumaca te dogovaranje za dovođenje istih gluhih svjetskih glumaca u Zagreb u narednim godinama prema mogućnosti odobrenja projekata. Sve je to veliki plus za sve nas, zagrebačku kazališnu scenu gluhih.

se može vidjeti koji je kazališni komad mogao biti uspješno repriziran uz plaćanja ulaznica.

Moglo bi se uvesti u novijim brojevima časopisa anketu koji kazališni komadi bi se rado opet gledali ili oni koji bi propustili pogledati neko vrijeme, ili uz plaćanje ulaznica. Takva anketa se može postaviti i na internetskim stranicama Udruga Dlan. Vjerujem da je tamo bolje mjesto za takvo ispitivanje javnosti gluhe i nagluhe publike, kao i drugih čujućih vjernih pratitelja.

Za sada izgleda da sam dostigao do kraja ovog zadatka pa zato ovom prilikom upućujem sve velike čestitke najboljoj redakciji i najboljoj ekipi koja zna prepoznati živo bilo gluhe kulture. Udruga Dlan je u ovom trenutku najbolja u prezentaciji kulture gluhih na području Republike Hrvatske a moguće i u regiji te praktično nema konkurenciju na istom području.

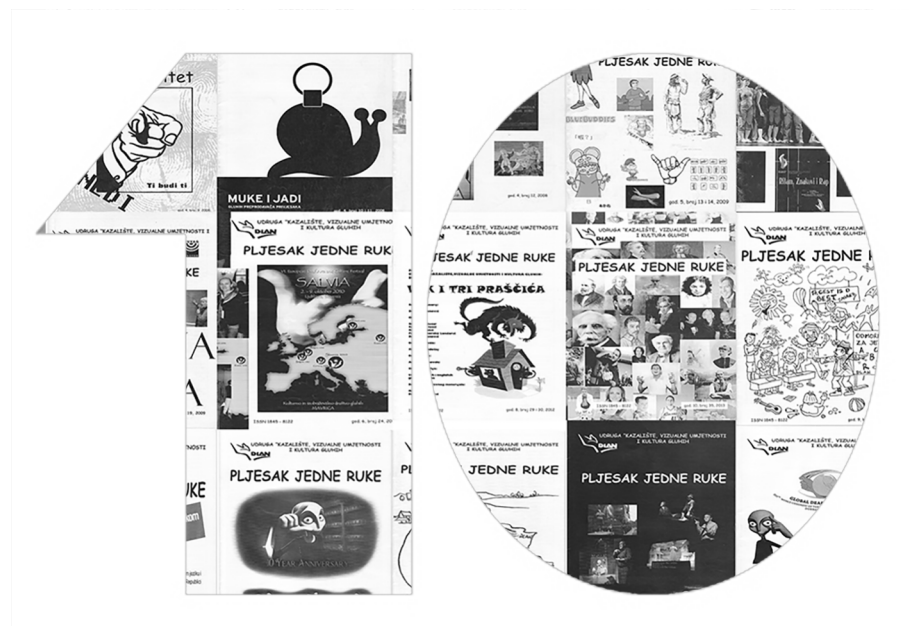

Udruga Dlan praktički ima monopol na sva kulturna zbivanja među gluhih i nagluhim ljudima u Hrvatskoj. Sretno svima nama bilo! Poželimo da ovaj naš časopis „Pljesak jedne ruke“ dalje izlazi uza sva moguća poboljšavanja i da prepozna nove gluhe novinare i nove gluhe umjetnike te nove gluhe nade koji bi se priključili udruzi Dlanu u nadi da će obogaćivati te maksimalizirati kulturu Gluhih u Hrvatskoj. Svako dobro!

mr. sc. Zlatko Orct

Takvih članaka trebalo bi biti više, sve ovisi koliko gluhi glumci bi mogli proputovati na razna mjesta po svijetu kao i da svaki gledatelj i svaka publika nakon svake kazališne predstave podnosi kritiku i njihova mišljenja u našem časopisu. Pa tako na temelju takvih odličnih rezultata, najbolji kazališni komad bi se mogao ponoviti baš uz plaćanje ulaznica.

Gluha publika najviše voli sve što je besplatno, kazališni komadi se izvode preko odobrenih projekata i kao takvi izvode se samo jedanput bez repriza. No na temelju kritika i odličnog dojma objavljenih u ovom časopisu vrlo lako bi se moglo pratiti impuls gluhe publike pa prepoznati što publika više voli, a što posebno ne voli. Tako

TKO SAM JA? – VRSTE IDENTITETA KOD GLUHIH

Jeste li se ikada zapitali «Tko sam ja?». Odgovor na to pitanje govori nam o našem identitetu. Identitet čine ponašanja i osobine po kojima je netko prepoznatljiv i koje ga čine pripadnikom neke grupe – to je nešto što dijelimo s određenom skupinom ljudi. Tako će netko na pitanje «tko sam ja?» odgovoriti Hrvat, Srbin, Rom, netko će odgovoriti katolik, musliman, netko će reći ja sam crnac, homoseksualac, žena, punker... Dakle, postoje različite vrste identiteta.

Ono što prvo kažemo kao odgovor na to pitanje je baš ono što nas najviše određuje, što nam je najvažnije i što želimo drugima istaknuti kao ono što nas čini pripadnikom neke skupine. Identitet se obično «učvršćuje» oko 18. godine, ali se može i kasnije, tijekom života, mijenjati.

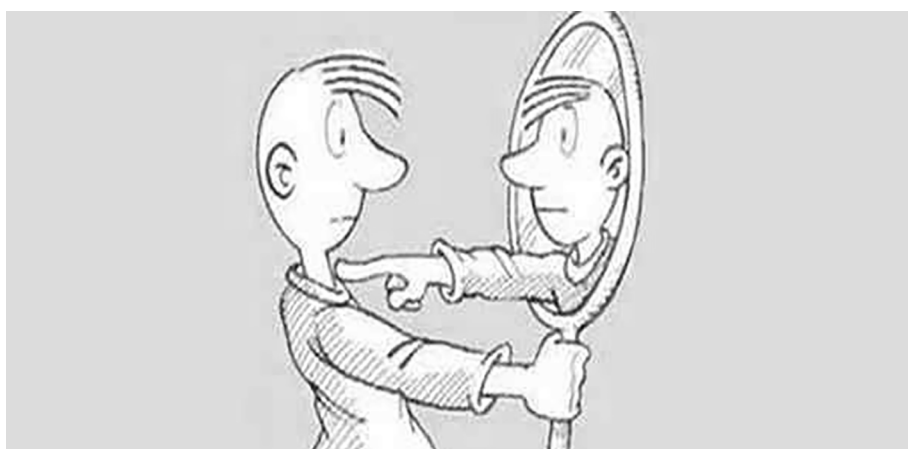
Pripadnici manjine (po boji kože, nacionalnosti, vjeri, seksualnom opredjeljenju i sl.) razvijaju poseban kulturalni identitet. Gluhe su osobe također pripadnici manjine – male zajednice koja ima svoja pravila ponašanja, običaje, vrijednosti, jezik i kulturu. Baš kao što postoje faze razvoja identiteta kod drugih manjina, tako i kod gluhih osoba postoje različite vrste identiteta. Što ste odgovorili na pitanje «tko sam ja?»?

Ako ste rekli «ja sam gluha osoba», tada vjerojatno imate gluhi identitet. Ako ste odgovorili «ja sam osoba oštećena sluha», vjerojatno imate čujućii identitet. Ali, nije to baš tako jednostavno.

Postoje četiri faze identiteta kod gluhih osoba. To su: čujućii identitet, marginalni identitet, radikalni identitet i bikulturalni identitet. Gluha osoba može po redu prelaziti od čujućeg do bikulturalnog identiteta, može se vraćati na prijašnji identitet ili trajno ostati u jednoj fazi identiteta. Ukratko ću objasniti značenje svakog od navedenih identiteta pa pokušajte otkriti u kojoj se skupini nalazite.

punima», imaju loše mišljenje o gluhim i znakovnom jeziku, smatraju da su čujućii pametniji, bolji i zdraviji od gluhih osoba.

Izbjegavaju druženje s gluhi- ma, smatraju se više vrijednima od gluhih koji koriste znakovni jezik. Žele se družiti s čujućima i biti dio njihova svijeta. Često su osamljeni, izolirani, nesretni što ne čuju i zbog toga što osjećaju da

ČUJUĆII IDENTITET – OSJEĆAJ MANJE VRIJEDNOSTI I OSAMLJENOST

Gluhe osobe koje imaju čujućii identitet su najčešće one koje nisu rođene gluhe već su sluh izgubile u kasnijoj dobi. U tu skupinu spadaju i gluhe osobe koje su pohađale redovne škole ili oralne škole koje zabranjuju znakovni jezik i promiču filozofiju da gluhih ni nema jer svi imaju bar male ostatke sluha koje se može «nabildati».

To su oni čiji roditelji nikad nisu prihvatili da imaju gluho dijete. Ipak, «čujućii gluhi» često kasnije u životu dođu u kontakt s gluhim i postepeno shvate da pripadaju njima pa se njihov identitet dalje razvija i mijenja. Gluhe osobe koje imaju čujućii identitet žele čuti, smatraju se «nepot-

ih čujućii zapravo ne prihvaćaju. Mnogi bi sve dali da mogu čuti, ne prihvaćaju svoju gluhoću i ustvari se osjećaju manje vrijednima, iako u kontaktu s gluhim smatraju da su vrjedniji od njih jer govore i odlično očitavaju s usana. Međutim, neki od njih nerazumljivo govore i imaju velike teškoće u komunikaciji s čujućim osobama, ali, ili toga uopće nisu svjesni, ili to sami sebi ne žele priznati.

Gluhe osobe s čujućim idetitom često su depresivne, nezadovoljne svojim životom, ljute na sudbinu koja im je uskratila sluh. Oni misle da je gluhoća invalidnost. Žale one gluhe koji komuniciraju znakovnim jezikom, smatraju da je taj jezik primitivan i da ga treba zabraniti. Ponosni su što ne znaju znakovni jezik jer to njima «ne treba». Vjenčaju se za čujuće osobe.

Smatraju da je kultura gluhih glu-post, nešto što ne postoji. Srame se što su gluhi. Smatraju da gluha djeca trebaju ići u čujuće škole.

Misle da se gluhi moraju prilagoditi čujućima. Kad god je moguće prave se da čuju. Idu na operaciju ugradnje kohlearnog implan-tata (umjetne pužnice) i često očekuju «čudo» pa su razočarani nakon što shvate da ih operacija nije pretvorila u čujuću osobu.

MARGINALNI IDENTITET – NE ZNAM NI SAM TKO SAM

Gluhe osobe koje imaju marginalni identitet su one koje ni same ne znaju gdje pripadaju, tj. ne pripada-ju nigdje – ni među gluhe niti među čujuće. Nigdje nisu «doma». To su obično gluha djeca čujućih roditel-ja koji ih ustvari ne prihvaćaju kao gluhu djecu, već od njih žele napraviti čujuće; to su oni koji su išli u redovne ili oralne škole.

Često se dive čujućima i ološki kutak - psihološki kutak - psihološki kutak - psihološki kutak - psihološki kutak - psi oponašaju ih, a potajno im za-vide i mrze ih. Preziru gluhe, ali se ugodno osjećaju među njima. To su oni gluhi koji se ne znaju ponašati ni na «čujući» niti na «gluhi» način. Često su ogorčeni, osjećaju se samima i neprihvaćenima.

Obično ne poznaju dobro znakovni jezik i smatraju, kao i gluhi koji imaju čujući identitet, da to nije pravi jezik. Kod njih stalno dolazi do promjena – čas su im «bolji» gluhi, čas čujući. Kao da se još traže. Gluhi s marginalnim identite-tom ni sami ne znaju što osjećaju prema gluhima – ponekad mrže što su gluhi, a ponekad to prihvaćaju.

Osjećaju se neprihvaćenima i odbačenima od strane gluhih i od

strane čujućih. Smatraju da uz zna-kovni jezik obavezno treba govo-riti. Ne osjećaju se ni kao gluha ni kao čujuća osoba. Nemaju jasne stavove o školovanju gluhih, o njihovim sposobnostima i kul-turi. Kad postanu roditelji, neće s djetetom komunicirati znakovnim jezikom već samo govorom. Kod nas marginalni identitet često imaju oni koji su iz oralne ili redovne os-novne škole došli u školu za gluhe.

RADIKALNI IDENTITET – BIJESAN I ZALJUBLJEN U GLUHOĆU

Radikalni gluhi, baš kao i radikalni crnci, «otkrili» su, tj. osvijestili svoju Gluhoću kao nešto važno. To su gluhi s velikim G. Nema-ju više marginalni identitet već postaju «zaljubljeni» u gluhoću, ali pri tome pretjeruju. To je često prolazna faza nakon koje slijedi razvoj bikulturalnog identiteta koji također podrazumijeva ve-liko G, ali na drugačiji način, ne vrijeđajući druge.

Radikalni Gluhi prihvaćaju samo ono što je vezano uz gluhe, a čujuće smatraju neprijateljima. Odbacu-ju gluhe koji govore, nose slušne aparate ili imaju umjetnu pužnicu. Smatraju da treba odbaciti sve što je vezano uz čujuće osobe i da je dobro i vrijedno samo ono što ima veze sa svijetom gluhih. Prevlada-va bijes prema čujućim osobama.

Ova faza nije neobična i javlja se kod većine manjina, a do toga dolazi zbog ugnjetavanja manjine od strane većine. Tako npr. u ra-dikalnoj fazi crnci mrže bijelce, protive se međurasnim brakovima, miješanim školama, bijelcima u njihovoj zajednici i sl. Baš tako i Gluhi koji imaju radikalni identitet odbacuju sve što je vezano uz svi-jet čujućih. Čujuće osobe su loše, pokvarene, iskorištavaju gluhe.

Do takvih ekstremnih stavova dovele su ih nepravde, poniženja i omalovažavanje od strane čujućih osoba, ali oni to generaliziraju na sve čujuće, pogrešno smatrajući da su svi isti. Radikalni identitet često nalazimo kod gluhih koji su išli u redovne ili oralne škole, nakon što uđu u društvo gluhih i shvate ko-liko bi im život bio lakši da su ih prije upoznali, poznavali znakovni jezik, imali tumače. Postanu radi-kalni kad uvide koliko im je djetin-jstvo i školovanje bilo teško i puno odricanja, bez igre i zabave.

Uporno su im ponavljali da će napornim vježbanjem govora i slušanja postati «kao čujući», pa kad shvate da to nije istina postaju ljuti, ogorčeni i nalaze spas, smi-renje, prihvaćanje i razumijevanje među gluhima. To je za njihovo psihičko zdravlje vrlo pozitivna faza i često prolazna stepenica do bikulturalnog identiteta. Radikalni Gluhi imaju manje psihičkih prob-lema od gluhih koji imaju čujući ili marginalni identitet. Imaju svoju zajednicu u kojoj se osjećaju prihvaćenima, jednako vrijednima i korisnima.

Ipak, emocije neprijateljstva, ogorčenosti, bijesa i ljutnje prema čujućima loše utječu na kvalitetu njihova života. Radikalni gluhi smatraju da u svi-jetu gluhih nema mjesta čujućima. Misle da čujući ne pomažu gluhima, da ih ne razu-miju, loši su i ugnjetavaju gluhe. Vjeruju da svi gluhi moraju komu-nicirati znakovnim jezikom. Sma-traju da je učenje gluhe djece gov-oru gubljenje vremena. Ponosni su što su gluhi, vjenčaju se isključivo za gluhe osobe. Kritiziraju i od-bacuju gluhe koji ne misle kao oni. Sretni su kad dobiju gluhu djecu.

BIKULTURALNI IDENTITET – SAMOPRIHVAĆANJE I PONOS

Nakon radikalne faze slijedi zadnja faza razvoja identiteta gluhih – bikulturalni identitet. Ta vrsta identiteta znači da gluha osoba živi u dva svijeta – gluhom i čujućem. Neki gluhi nakon što prođu prve tri faze dođu do bikulturalnog identiteta, a neki tu fazu ne dostignu nikada. Neki gluhi, takoreći već od rođenja imaju bikulturalni identitet – to su oni gluhi koji imaju gluhe roditelje te žive u dva svijeta – gluhom i čujućem. Bikulturalni identitet je «najzdraviji» identitet.

Gluhe osobe koje imaju bikulturalni identitet zadovoljni su što su gluhi, ponosni su na znakovni jezik i svoju kulturu, ali prepoznaju da i Gluhe i čujuće osobe imaju slabosti i prednosti. Žive podjednako dobro prilagođeni u oba svijeta – zajednica Gluhih njihov je «dom», ali prihvaćaju čujuće osobe, imaju prijatelje među njima, prihvaćaju i one gluhe koji govore i ne poznaju znakovni jezik ili one koji imaju umjetne pužnice.

Priznaju svakoj gluhoj osobi pravo na izbor, bez osuđivanja i odbacivanja. Bikulturalni gluhi dobro se osjećaju i s gluhima i s čujućima, iako su ponekad na njih ljuti (kad nemaju strpljenja, ignoriraju ih ili im uskraćuju prava). Smatraju da su znakovni jezik i govorni jezik dva jezika koji jednako vrijede. Svejedno im je čuje li njihovo dijete ili je gluho.

Učit će svoje dijete znakovnome jeziku i omogućiti mu druženje i s gluhima i s čujućima. Kad su u društvu s čujućima ponosni su što su gluhi. Smatraju da gluhu

djecu treba poučavati na znakovnom jeziku, ali da je veoma važno opismeniti ih. Ne misle da je neka osoba dobra ili loša ovisno o tome čuje li ili je gluho.

UTJECAJ IDENTITETA NA PSIHIČKO STANJE GLUHE OSOBE

Pokazalo se da identitet utječe na mentalno zdravlje gluhe osobe. Ali, to ne znači da svi gluhi koji imaju čujući identitet imaju puno psihičkih problema, a oni s bikulturalnim identitetom ih uopće nemaju. Ipak, među gluhima koji imaju čujući ili marginalni identitet ima puno više onih koji imaju psihičke probleme.

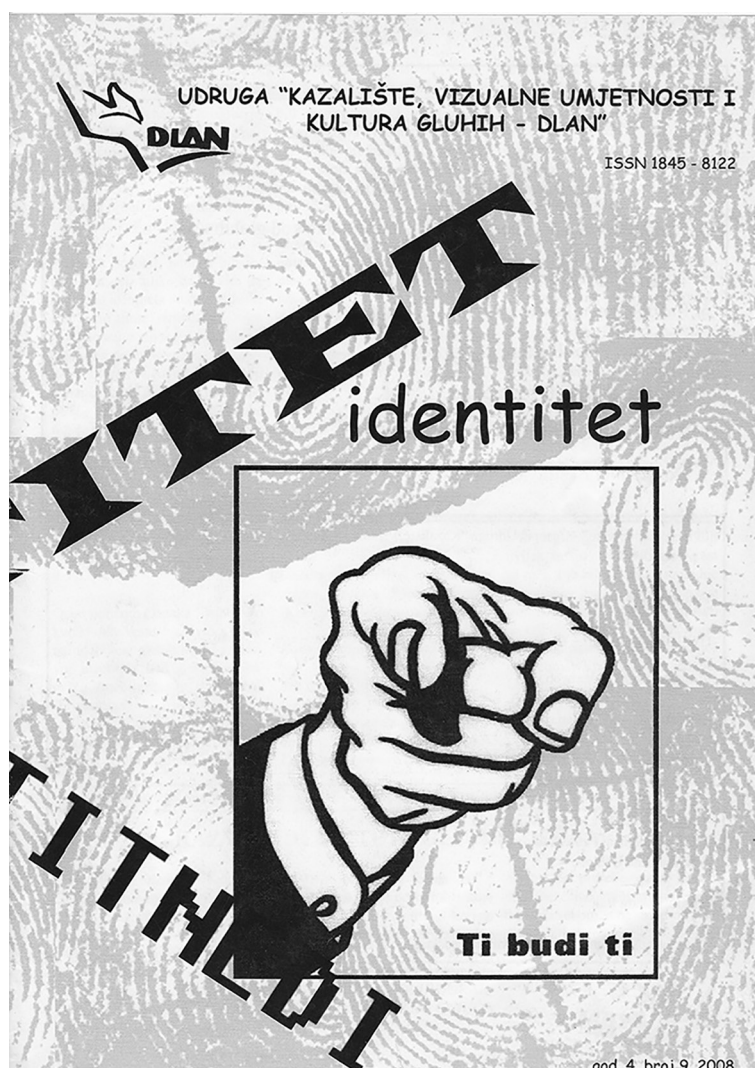
Sjetit ćete se odmah gluhih koji odbijaju društvo gluhih, družu se samo s čujućima ili gluhima koji su slični njima, a najčešće su jako osamljeni i nesretni.

Običnosu «čudni», nekisučakvećna prvi pogled neobični i vidljivo je da imaju psihičkih problema. Svoju gluhoću treba prihvatiti, shvatiti da biti gluho ne znači biti manje vrijedan ili «oštećen». Gluhi su različiti, baš kao i čujuće osobe. Kakvi smo ne određuje stanje sluha već puno drugih, važnijih stvari.

Znakovni jezik je prekrasan jezik na koji gluhi trebaju biti ponosni, prenositi ga na svoju djecu i čujuće prijatelje. «Svaka ptica svome jat u leti» - to je prirodno i poželjno. I stranci u nekoj zemlji drže se zajedno, imaju svoje klubove. Tako da je sasvim normalno, lijepo i važno da gluhi budu zajedno, ujedinjeni te da prihvaćaju jedni druge bez obzira na identitet. Tek tada moći će se izboriti za svoja prava i za bolji život budućih generacija Gluhih.

Vaša Vesna

(Pljesak jedne ruke, god.4, broj 9,2008, str.7)

PATRONIZIRAJUĆI ODNOS ČUJUĆIH PREMA GLUHIMA

U argumentiranju bilo koje (znanstvene) teze ali i u svakodnevnom razgovoru poželjno je gledati što je rečeno, a ne tko je to rekao. Međutim, autora ovog članka može se s pravom pitati smatra li se pozvanim komentirati patronizirajući stav čujućih prema gluha. Naime, autor ovog članka je čujuća osoba koja možda i podliježe kritici patroniziranja Gluhih. Uostalom, nije li bolje da se Gluhi sami izjasne o tome kako doživljavaju stav populacije čujućih prema Gluhima te ima li tu patroniziranja?

Bilo kako bilo, zamoljen sam napisati članak na zadanu temu i, prije no što krenem sa svojim razmišljanjima, u duhu skolastičke tradicije isusovca i znanstvenika, prvo ću definirati osnovne termine (pojmove). 'Patroniziranje' kao pojam u naše se vrijeme koristi poglavito u negativnom smislu: postupati prema nekome zaštitnički, pokroviteljski i ljubavno, ali s osjećajem i stavom superiornosti – veće vrijednosti. Sam pojam dolazi od latinske riječi 'pater' – otac, iz koje se razvila riječ 'patron' – pokrovitelj ili zaštitnik.

Slična je riječ 'sponzor' – (financijski) pokrovitelj koja također ima i negativno značenje u verziji 'sponzoruša' – djevojka kojoj je cilj naći bogatog muškarca poglavito zbog njegovog novca. Kada se govori o 'Gluhima' i o 'čujućima' treba imati na umu da je svaki čovjek različit i da ni generaliziranje (svrstavanje svih pojedinaca u jednu skupinu ili kategoriju) ni etiketiranje jednostavno nije u redu. Naime, ako podlegnemo napasti da sve ljude strpamo u isti koš zbog njihove narodnos-

ti, vjeroispovijesti, obrazovanja, jezika ili bilo koje druge karakteristike, jednostavno gubimo mogućnost da svaku osobu upoznamo u njezinoj jedinstvenosti i različitosti. Meni je moje iskustvo pokazalo da je svaka Gluha osoba različita i da su ružne predrasude stereotipi o Gluhim osobama kao sumnjičavim, slabije obrazovanim i manje inteligentnim osobama.

Primijetio sam, međutim, da postoje predrasude i među Gluhima kad je riječ o čujućima. Naime, među nekim Gluhima prisutno je mišljenje da čujuće osobe samo gledaju kako će iskoristiti Gluhe, što za posljedicu ima stav nepovjerenja prema čujućima. Svjestan sam da doista postoje negativni primjeri među čujućim osobama koje su se nastojale okoristiti svojim položajem, ali to opet ne bi smio biti razlog da se sve čujuće stavlja u isti koš.

K tome, takav stav Gluhih prema čujućima odbija mnoge ljude dobre volje koji bi željeli pomoći ali ostaju razočarani zbog nepovjerenja. Dakle, i na jednoj i na drugoj strani ima negativnih pojava, što ne bi smio biti izgovor za generalizaciju i etiketiranje. Ipak, treba priznati da je u povijesti bilo mnogo više žalosnih primjera, ne samo patroniziranja već i teških kršenja ljudskih prava Gluhih sa strane čujućih.

Tom tematikom pozabavio se i scenarist i redatelj Angel Naumovski u kazališnoj predstavi «Ruke koje plaču.» Najžalosnije, i po posljedicama najteže, kršenje ljudskih prava Gluhih tijekom povijesti događalo se, i još uvijek se događa, u školama koje zabranjuju učenicima korištenje znakovnog jezika. Jedan od boljih povijesnih

prikaza kršenja ljudskih prava Gluhih zbog patronizirajućeg stava čujućih sastavio je Douglas C. Baynton u svojoj knjizi "Zabranjeni znakovi" u kojoj se bavi američkom kulturom od sredine 19. stoljeća do 1920., gledajući na to vrijeme kroz prizmu jednog šokantnog prizora: kampanje koju su predvodili Alexander Graham Bell i drugi istaknuti Amerikanci, da bi ugušili uporabu znakovnog jezika među gluha. Rasprava o znakovnom jeziku koja je uslijedila, pobudila je takva temeljna pitanja kao što su pitanja o razlikama između Amerikanaca i neamerikanaca, civiliziranih ljudi i "divljaka," muškaraca i žena, prirodnog i neprirodnog, normalnog i nenormalnog.

Baynton, zagovornik povratka znakovnoga jezika, uočio je da učitelji još uvijek temelje svoje odluke na metaforama i slikama koje su dovele do pogrešno utemeljenih pokušaja da se iskorijeni znakovni jezik: Lingvisti su na kraju 19. stoljeća često koristili teoriju koja se zvala "lingvistički darvinizam": inferiorni jezici su izumrli i u "borbi za opstanak" zamijenili su ih superiorni jezici, tvrdili su "lingvistički darvinisti". Gestovna komunikacija dobila je poziciju gubitnika u začetku. Američki filolog William Dwight Whitney, na primjer, smatrao je da se ljudska komunikacija nekad sastojala od "inferiornog sustava... tonova, gesta, i grimasa"; i kroz "proces prirodne selekcije i opstanka boljeg glas je pobije-

dio.” I dok je velika većina zapadnih zemalja prihvatila rezultate znanstvenih istraživanja koja neupitno govore u korist znakovnog jezika, u Hrvatskoj je već desetljećima službeno zastupljena samo jedna škola, jedna metoda obrazovanja koja se najčešće naziva isključivi oralizam.

Jedna od pretpostavki takve škole je da uporaba znakovnog jezika šteti učenju govornog jezika, ali rezultati spomenutih istraživanja dokazuju da to nije točno. Činjenica je da su gluha djeca gluhih roditelja emocionalno stabilnija, imaju zdraviji osjećaj sigurnosti i samopoštovanja te razvijenije socijalne vještine od gluhe djece čujućih roditelja koji ne rabe znakovni jezik u komunikaciji sa svojom djecom.

Naravno, bitne su razlike između gluhorodene djece i one djece koja imaju manja oštećenja sluha ili su izgubila sluh nakon što su naučila govoriti (postlingvalna gluhoća). Sukladno navedenom, može se reći da je krajnost patronizirajućeg stava čujućih prema gluhima rezultirala patološkim pogledom na Gluhe osobe, koji se također naziva i kliničko-patološki ili medicinski model (Padden, 1988.).

Bitna osobina tog modela je da se ponašanje i vrijednosti ljudi koji čuju prihvaćaju kao norme i standardi te se usredotočuje na to kako Gluhi izlaze iz tih okvira (na njihovu “devijantnost”). To je stav kojeg su se tradicionalno držali većinom čujući profesionalci koji su u dodiru s Gluhima samo na profesionalnoj razini. To je na neki način pogled “outsidera” – pogled koji se usredotočuje na

to kako su Gluhe sobe različite od onih koji čuju i te se razlike vrednuju negativno. To je također pogled na Gluhe kao na ljude s kojima nešto nije u redu, nešto što se može i mora “popraviti.” Oni koji imaju patološki pogled na Gluhe mogli bi zajednicu Gluhih definirati kao:

- skupinu ljudi kojoj oštećenje sluha ometa (sprječava) normalno učenje govora
- skupinu ljudi koja ima teškoća u komunikaciji i učenju zbog oštećenja sluha
- skupinu ljudi koja nije “normalna” jer ne čuje.

Trebalo bi biti prilično lako uvidjeti da taj, patološki, pogled rezultira paternalističkim i opresivnim ponašanjem i stavovima prema Gluhima. Takav način postupanja s Gluhima nedavno je nazvan “audizmom” kako bi se istakla činjenica da takav pogled ima sličnosti s drugim paternalističkim stavovima kao što su rasizam, seksizam i antisemitizam.

Patološki pogled je u oštrm kontrastu s pogledom koji se temelji na rezultatima lingvističkih i socioloških istraživanja, tj. s kulturološkim pogledom. Kulturološki pogled prihvaća složeni skup čimbenika koje treba uzeti u obzir kada se proučava zajednica Gluhih.

Upravo zbog tog čimbenika vrlo je teško definirati zajednicu Gluhih. Oni koji imaju kulturološki pogled na Gluhe mogli bi zajednicu Gluhih definirati kao:

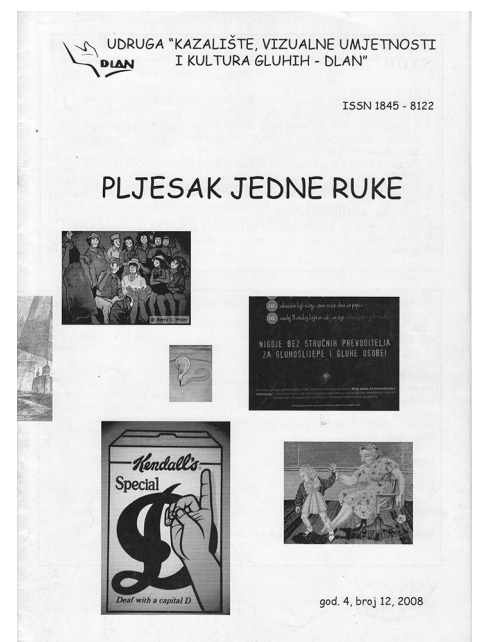
- skupinu ljudi koja dijeli zajednički način komunikacije (znakovni jezik) koji daje osnovu za povezanost i identitet skupine,
- skupinu ljudi koja dijeli zajednički jezik i zajedničku kulturu,

• one kojima je primarni način komunikacije sa svijetom vizualan i koji koriste vizualni znakovni jezik.

Od presudne je važnosti odluka koji će stav čujući zauzeti prema Gluhima zato što će to u velikoj mjeri odrediti odnos prema zajednici Gluhih. Stav prema jeziku i kulturi Zajednice odredit će i pogled na Gluhe – čujući će se držati ili medicinskog/patološkog ili kulturološkog stava.

Naravno, jedini ispravni stav je kulturološki i zato je jasno da je govoriti i pisati o odnosu čujućih prema Gluhima i znakovnom jeziku nemoguće bez uključivanja tema kao što su kultura i obrazovanje Gluhih i naglušnih osoba, jednostavno zato što je to neodvojivo.

Međutim, mišljenja o najboljoj metodi obrazovanja Gluhih i dalje su podijeljena, posebno u Hrvatskoj, upravo zbog toga što oni koji imaju patološki pogled na gluhe nisu spremni odreći se svog stava, unatoč svim znanstvenim istraživanjima.

Oni koji imaju kulturološki pogled nisu dovoljno aktivni i glasni pri zastupanju svog stava, a zajednica Gluhih trpi posljedice dije-

lom i zbog svoje pasivnosti (i zato što su «pasivizirani» od strane čujućih 'audista'). Ipak, na kraju treba primijetiti (ne samo zato da bih završio s pozitivnom notom) da su se Gluhi u Hrvatskoj «trznuli» u zadnjih nekoliko godina i da je napravljen veliki po-

mak zahvaljujući angažmanu ljudi poput Verone Lisak Brkičić, Vande Šagovac i Angela Naumovskog, koji svaki na svoj način nastoje poboljšati situaciju Gluhih.

Nadam se da će i drugi Gluhi slijediti njihov primjer i poka-

zati svojih talentima i rezultatima rada da od čujućih ne trebaju patroniziranje već suradnju na ravnopravnoj razini.

pater Jerko Ban

(Pljesak jedne ruke, god.4, broj 12,2008,str.4)

išljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja -

JE LI NAMA GLUHIMA POTREBAN PATRONIZIRAJUĆI STAV OD STRANE ČUJUĆIH LJUDI?

Upravo je iz Hrvatskog sabora izašla vijest da su saborski zastupnici odabrali Anku Slonjšak kao hrvatsku pravobraniteljicu za osobe s invaliditetom. Ta vijest zasigurno ima veze s nama, jer će ona zastupati interese svih osoba s invaliditetom, što znači da će zastupati i interese svih gluhih te nagluhих osoba u Hrvatskoj. Prema općim podacima, gluhi ljudi spadaju u skupinu osoba s invaliditetom, za razliku od prošlih vremena kada su gluhe ljude utrpavali u skupinu invalidnih osoba, što u stvarnosti nije baš odgovarajući slučaj.

Invalidna osoba ima vidljivi fizički nedostatak, dok gluha osoba ima skriveni fizički nedostatak te izgleda zdravo, kao svaka normalna čujuća osoba. No kada gluha osoba pokušava stupiti s bilo kojom drugom osobom u komunikacijsku vezu, odmah upada vidljivi nedostatak kod gluhe osobe, u obliku loše oblikovanog govora, te teško primanje informacija (jer je gluha osoba neslušna sposobna za primanje informacija izgovorenih iz ustiju čujućih osoba).

Tako je došlo do odvajanja termina invalidnih osoba i osoba s invaliditetom. Potonji termin se koristi za gluhe osobe, no ipak se u današnje vrijeme termin osobe s invaliditetom koristi za ljude s bilo kojim fizičkim defektom (pa tako i za gluhe osobe). Kako znamo,

Anka Slonjšak je i sama osoba s invaliditetom te su zato dvije zastupnice Sabora, koje su također osobe s invaliditetom, izrazile veliko oduševljenje odabirom osobe koja u potpunosti razumije problem kako invalidnih osoba, tako i ostalih osoba s invaliditetom.

Dakle, pravobraniteljica za osobe s invaliditetom neće biti čujuća normalna zdrava osoba koja će htjeti zastupati interese gluhih ljudi, nego će to biti čujuća invalidna osoba koja će probati zastupati sve interese iz područja ljudskih defekata u fizičkom smislu. Je li takvim imenovanjem ispunjena cijela misija da gluhi ljudi izbore svoj interes među zastupnicima iz Sabora za ravnopravan položaj u Hrvatskoj?

Vidjet ćemo na narednim sjednicama Sabora kako ćemo mi gluhi ljudi vrednovati rad naše pravobraniteljice. Bila bi dobra ideja da kroz Sabor izborimo osobu koja bi bila slušno defektna a koja bi mogla potpuno braniti interese gluhih i nagluhих ljudi. Recimo, prema popisu stanovništva u Hrvatskoj iz 2001. godine imamo oko 10500 Čeha i nešto manje Slovaka, pa imamo saborsku zastupnicu za češku i slovačku manjinu. Nadalje, imamo oko 20000 Talijana, pa imamo saborskog zastupnika za talijansku manjinu. Onda imamo isto toliko Bošnjaka, pa zastupnika za bošnjašku manjinu u Saboru.

Da ne pričamo kako imamo zastupnika za romsku manjinu, a Roma prema popisu stanovništva ima jedva 10000! Brojka koja se najčešće koristi (u nekoliko izvora) kada se govori o broju gluhih i nagluhих ljudi u Hrvatskoj je 60000 - pa to je veliki broj. Nisu svi aktivno uključeni u klubove ili u bilo kakve klupske aktivnosti da bi se moglo reći da su svi aktivni članovi organizacije gluhih i nagluhих, ali ipak, kako znamo, nisu ni svi Česi aktivni u svojim organizacijama češke manjine, što možemo reći i za ostale manjine. Srba ima, prema zadnjem popisu, preko 200000, te su zato izborili tri zastupnika u Saboru.

Nama gluhima bio bi dovoljan jedan zastupnik. Dakle, ne smijemo zanemariti brojku od 60000 slušno oštećenih ljudi u Hrvatskoj! Do sada nismo imali gluhog kandidata koji bi pokrenuo kampanju među gluhim i nagluhim ljudima, a trebali bismo imati osobu od povjerenja koja bi kvalitetno zastupala interese svih gluhih i nagluhих ljudi. Je li to moguće? Mislim da je, ali da će takva ideja biti jako teško provediva, iz mnogo razloga. Mnogi gluhi traže da se u Hrvatskoj prizna znakovni jezik

kao jedan od službenih jezika. Dakle, pored hrvatskog jezika kao glavnog jezika u Hrvatskoj, imat ćemo jezik manjine, to jest znakovni jezik za gluhe i nagluhe (kao što su srpski, češki, talijanski i drugi jezici priznati za svaku svoju manjinu). Pa bismo onda mi gluhi mogli imati gluhog zastupnika u Saboru upravo preko manjinskog programa, na isti način kako je bilo provedeno biranje zastupnika češke, srpske, pa talijanske, itd. manjine.

Je li primjereno da se gluhima dade manjinski status? U svijetu, u nekoliko država, priznat je znakovni jezik kao manjinski jezik za gluhe, pa su tamošnja iskustva podijeljena. Postoje čak i neke afričke države koje su usvojile znakovni jezik kao jedan od službenih jezika za tamošnje gluhe ljude. No prema raspoloživim podacima, te afričke države su toliko siromašne da ne mogu osigurati potrebna sredstva za gluhe ljude kako bi bili ravnopravni s čujućim ljudima u smislu pravodobne obrade informacija i donošenja zakonskih akata za poboljšavanje položaja gluhih ljudi.

U podosta bogatijim državama, neke zakonske procedure o znakovnom jeziku, da bude priznat kao manjinski jezik, sada su na redu za usvajanje, ali ipak nisu dogurali do kraja odnosno do zakonskog priznanja. No tamošnji gluhi ljudi i dalje imaju bogatiji život (imaju viši standard, imaju znakovni jezik na javnim televizijama, imaju stalne događaje za gluhe (deaf events), razne manifestacije za gluhe i dr.), za razliku od afričkih gluhih ljudi koji nemaju ništa, a imaju zakonska prava

na sve to. Koja kontradikcija. A kakva je situacija u Hrvatskoj? Procedura da znakovni jezik bude priznat kao manjinski jezik je daleko od stvarnosti, no ideja je još uvijek ovdje. Mnogi gluhi ljudi iz naše zemlje očekuju da će nakon usvajanja znakovnog jezika kao manjinskog pokrenuti svoju političku kampanju za biranje pogodne gluhe osobe koja će ući u Sabor te tako zastupati interese svih gluhih i nagluhih ljudi u Hrvatskoj.

To više ne izgleda kao fantastika. No, pred nama je ogroman razmak, prije svega trebamo oslušivati je li politička atmosfera sazrela za naše probijanje na političku scenu. Tu su čujućih političari koji oslušuju što naš narod želi reći (ako se uopće može reći da uistinu oslušuju) i sada čekamo da nam dadu potreban prostor za naše interese. Je li do sada uspješno postignuta kritična masa gluhe elite koja bi imala iskustva u političkom, duhovnom i intelektualnom području kako bi vodila gluhe i nagluhe ljude prema napretku njihovog položaja u društvu?

Vjerujem da za sada još nije postignuta potrebna kritična masa, sigurno zbog naše velike razjedinjenosti i zbog različitih pojedinačnih interesa koje ne vode ujedinjenju u jednu ideju ni u jednu stranku gluhih ljudi. Dok smo ovako razjedinjeni, čujućih političari će voditi svoju kampanju i na nama je da biramo ono što nam nude. A nama uopće ne odgovaraju njihovi obećani planovi niti napredne ideje, jer su sve mahom rezervirane za čujuće ljude. A gdje su onda nada i bolja budućnost za nas gluhe?

Je li nama dosta da nam čujućih političari kroje našu, ionako neblistavu, sudbinu? Po svemu sudeći, još nismo stigli do točke usijanja. Još nemamo potrebnu kritičnu

masu nakon čega bismo mogli pokrenuti potrebnu akciju za prosperitet gluhih interesa. Morat ćemo još pričekati. Ne znamo koliko još trebamo pričekati. Postoji li drugi način da se gluhi ljudi izbore za svoj interes kroz Sabor ili kroz neka zakonodavna tijela? Tko zna; neka nam se jave s dobrim prijedlogom. Svaki prijedlog ćemo rado uvažiti. Jer sada je vrijeme da pokušamo osvjetliti put u našu održivu optimističnu budućnost.

Čujućih ljudi imaju svoje probleme i na njima je da političari riješe njihov problem. A ako postoje gluhi političari, oni će sigurno bolje riješiti problem koji tišti sve nas gluhe i nagluhe ljude. Čemu toliki animozitet gluhih ljudi naspram čujućih, posebno prema onima koji vode politiku za gluhe ljude? Možda zbog neostvarenih obećanja, možda zbog nerealnih očekivanja gluhih ljudi da si poboljšaju svoj loš položaj, možda zbog različitih interesa i drugačijih projekcija budućnosti.

Sjetimo se prosvjeda gluhih mladih ljudi u rujnu prošle godine održanog na Međunarodni dan Gluhih, gdje su uspjeli umarširati u centar Zagreba, od Glavnog kolodvora do Trga bana Jelačića, te su nosili transparente i vikali na sav mogući glas da žele svoja prava u društvu. Sve je bilo snimljeno i spremljeno je na internetskoj stranici Youtube. Na kraju ipak nisu izazvali potrebnu reakciju. Možda jer nije skup bio unaprijed prijavljen u MUP-u; sva sreća što nisu došli policajci i rastjerali gluhe mlade. Pa samo zamislite što bi bilo da su se pokušali obraniti.

Možda bi policija poslala oklopna vozila - pa samo zamislite takav scenarij! Kakvi bi bili naslovi u domaćim i stranim novinama! To bi bio opasan presedan, no sig-

urno nitko od ljudi koji su vidjeli prosvjed gluhih mladih nije skužio zbog čega se to prosvjeduje. Zato je sve tako brzo i palo u zaborav. Možda je svemu kriva loša organizacija? Nije bilo novinara. Je li se netko sjetio pozvati barem jednog novinara? No, i dalje mislim da nije bila postignuta kritična masa mladih koja bi pokrenula uličnu revoluciju. Zato je prosvjed prošao neopaženo. Ni novinari nisu došli, a vapaji gluhih mladih sigurno nisu doprli do ušiju čujućih političara.

Zašto da damo da nam čujućim stalno patroniziraju? Zašto damo da čujućim diktiraju tempo našeg kovanja plana budućnosti za sve gluhe (ako uopće imamo ikakav plan za našu budućnost? Imamo li kakvu održivu optimističnu budućnost uopće?!). Zašto to ne možemo sami stvarati, sami voditi te istraživati na koji način možemo prezentirati naš nastup, na koji način bismo

mogli pronaći zakonski put do ostvarenja naše stranke za promicanje interesa gluhih i naglušnih ljudi u Hrvatskoj, kako bismo sami vodili i krojili vlastitu sudbinu.

Možda zbog Zvonimirovog prokletstva za sve nas Hrvate (o tome sam pisao u prethodnom broju ove publikacije) koje vrijedi čak i za gluhe Hrvate i Hrvatice, nismo mogli i ne možemo biti ujedinjeni u jednu stranku koja će voditi cijeli naš interes za gluhe. Možda jesmo razmaženi od strane roditelja, možda gluhi nisu naučili da se moraju sami izboriti za našu stvaruvijek smo očekivali od druge strane, bilo roditelja bilo čujućih ljudi da nam riješe probleme.

Na kraju krajeva, moramo pronaći lokomotivu koja će znati povući sve vagone različitih interesa svih naših tako raštrkanih udruga gluhih i naglušnih osoba. Svaki vagon

predstavlja jednu udrugu sa svojim, ma koliko sitnim, interesima. Jedna lokomotiva može vući koliko god treba vagona, sve ovisi o snazi lokomotive. Što je više vagona priključeno na jednu lokomotivu, to će lakše lokomotivi dati pravi smjer dostignuća cilja! Ujedinjeni možemo više napraviti nego pojedinačne udruge svaka za sebe.

Ujedinjeni možemo stvarati više ideja i pretočiti ih u više akcija te tako izboriti naš interes u našem Saboru, na mjestu gdje možemo utjecati na sve odluke koje se tiču svih gluhih i naglušnih ljudi koji žive u Hrvatskoj, bez obzira na to što bi nam čujućim ljudi diktirali nastup. Pametnom gluhom čovjeku dosta.

mr. sc. Zlatko Orct

(Pljesak jedne ruke, god.4, broj 11 i 12,2008, str.21 - 23)

išljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja -

PISMENOST

Prelistala sam prvi broj Pljeska; ne samo prelistala već i pročitala. Neke članke detaljno, a neke manje detaljno. Pohvale i pokude izrazit ću usmenom predajom Odgovornom uredniku. Naročitu pažnju privukao mi je članak „Moj susret s(a) znakovnim jezikom“.

Da bismo ga u potpunosti razumjeli moramo puno toga znati, i o onome o čemu autor govori, a čini mi se i o autoru samome, da bismo onda iz svoga znanja o svijetu i iz cijelog sklopa događanja oko autora i u autoru u potpunosti razumjeli što je pisac želio reći. To pišem stoga, jer vam želim osvijestiti što sve znači pismenost. To ne znači samo gramatički i pravopisno točno (na)pisati nešto, već je u pismenost uključeno i čitanje, naravno s razumijevanjem. Ovo

je ključna riječ kada govorimo o pismenosti – RAZUMIJEVANJE. Biti pismen ili biti nepismen isto je kao kad kažemo: biti ili ne biti! Živjeti uspravno ili hodati beživotno, tupo, zatvoreno u kavezu neznanja, nerazumijevanja. Pismenost je ključ napretka u životu! Što za tebe znači napredak? Želiš li uopće napredovati?

Fizički ćeš svakako, to je zakon tijela – napredovanje, do tamo negdje dvadeset pete – tridesete godine, a onda polako, ali sigurno nazadovanje, do devedesete/stote... Psihički ćeš napredovati u svojim emocijama (zaljubljavati se, voljeti, radovati, tugovati), mijenjati stavove o životu i ljudima, a kognitivno, spoznajno, intelektualno i duhovno...? Jedino čitajući i pišući! Da, i

razgovarajući, gledajući televiziju, odlazeći na razna predavanja, edukacije... Ali čitanje će te osposobiti da RAZUMIJEŠ, ne samo što je rečeno na predavanju, nego i ono što nije rečeno, a podrazumijeva se.

Da stvořiš svoje stavove i organiziraš svoje misli. Ja se ne bih željela zabetonirati i ostaviti svoj mozak u neznanju i tuposti. Svako može naučiti čitati i to s razumijevanjem. I to ne samo jedan jezik, već više njih. Danas se puno govori o dvojezičnosti pa i višejezičnosti. Budući da puno putujemo (a znam da gluhi jako vole putovati), znanje drugih jezika je

neophodno. Ne samo zbog putovanja, već, u prvome redu, zbog razmjene različitih vrsta znanja među stručnjacima iz različitih zemalja. Puno sam čitala dok sam bila mlada, kao dijete, srednjoškolka, na fakultetu, a sada mi je čitanje dio posla i preko njege stjecanje novih znanja i spoznaja. Stručnu literaturu uglavnom čitam na engleskom (na hrvatskom je ili nema ili jako malo).

Na taj način otkrivam što drugi ljudi misle, što rade, ulazim u njihov duhovni svijet; jer što su drugo riječi nego misli pretočene po nekim zakonitostima u rečenice, pa u veće cjeline, pa u još veće cjeline... Pljesak je okupio oko sebe mlade gluhe intelektualce koji su vrlo visoko jezično kompetentni, što se vidi iz njihovih pisanih priloga (a vidim da su i kompjutorski pismeni).

Postoje različite razine pismenosti, i toga moramo biti svjesni. Neki ljudi, kao npr. pisci, imaju talent za pisano izražavanje, za neke ljude se kaže da imaju vrlo visoku razinu kompjutorske pismenosti, neki znaju puno jezika i u tome su, ne samo marljivi, već talentirani... Drugi su manje ili više pismeni, ovisno o tome što od njih očekujemo. Očekujemo li da se znaju samo potpisati, onda smo tu svi, ali ako su naša očekivanja veća – razumjeti to što si pročitao i odgovoriti na pitanja o tome, prepričati i napisati članak o tome, e, o tome bi se već moglo puno razgovarati.

O pismenosti gluhih napisano je mnogo članaka, načinjeno mnogo istraživanja, objavljeno puno debelih knjiga. Odgovor znanstvenika je samo jedan: dobro usvojiti bazu prvog jezika do treće godine

(bez obzira je li to znakovni ili govorni jezik), a onda poticati čitanje u školi i kod kuće, počevši preko ručne abecede, slika, natpisa i slikovnica, do prvih rečenica. Sjećam se jednog primjera koji je ispričala učiteljica za gluhe iz Švedske kako je jedne školske godine njihov ravnatelj potaknuo gluho djecu u školi na čitanje.

Kladio se s učenicima: ako svi učenici svih razreda pročitaju sve naslove iz lektire koji su propisani, on će se okupati u obližnjem jezeru (švedska su jezera i usred ljeta –brrrr- hladna)! Ako ostane ijedan učenik koji nije izvršio obvezu, ravnatelj je kupanja oslobođen! Zar sumnjate da se okupao?! Ono što mene pogađa kada govorim o pismenosti je niska razina pismenosti (čitanja i pisanja s

razumijevanjem) u većeg broja gluhe djece nakon završetka osnovne, a onda i srednje škole. Ja ne bih tražila krivce! Tražila bih sredstva za poticanje i motiviranje svakog pojedinog gluhog djeteta da zavoli čitanje, tj. knjigu.

Možda dio odgovora znaju gluhe osobe koje su visoko jezično kompetentne, iako i njihov put k pismenosti ne treba biti model za svako gluho dijete. Zato kažem, to je samo dio odgovora. Sada ste vi (Gluhi) na redu, a ja ću se, obećajem, opet javiti, jer je ovo samo uvod uvodnoga dijela.

Hvala na razumijevanju.

Doc.dr.sc. Ljubica Pribanić

(Pljesak jedne ruke, god.2, broj 2,2005,str.15)

ZNAKOVNI JEZIK NAŠ SVAGDAŠNJI – OSVRT NA ČLANAK

Škole za gluhe u Zagrebu su, kao što svi znamo, osnovna škola Poliklinike SUVAG i osnovna i srednja škola «Slava Raškaj». Što znamo o tim školama? Znamo da SUVAG koristi verbotonalnu metodu, ima negativan stav prema korištenju znakovnog jezika i smatra da je to linija manjeg otpora.

Učenje linijom manjeg otpora je prirodan, zdrav i JEDINI ispravan način učenja djece. Potpuno je perverzno i nedopustivo učiti bilo koje dijete nešto linijom «većeg» otpora. Jednom riječju – to je maltretiranje. Zar ste igdje na svijetu dijete uči čitati tako da mu se knjigu stavi naopako ili pisati tako da mu se navuče skijaška rukavica? Ovo su samo glupi primjeri, ali i sami možete zamisliti što bi značilo nekom otežati učenje. Nije istina da škola «Slava Raškaj» koristi znakovni jezik kao primarnu metodu učenja gluhe djece.

Znakovni jezik se tolerira, ali većina nastavnika ga ne poznaje dovoljno da bi mogla na djeci razumljiv način održavati nastavu. Primaran je govor, a ne znakovni jezik. Učenici međusobno komuniciraju znakovnim jezikom, većina živi u domu i tamo ga uče jedni od drugih, prvenstveno od gluhe djece gluhih roditelja. Na pitanje je li bolji oralni ili znakovni jezik ne može se odgovoriti.

To je isto kao da uspoređujemo engleski i hrvatski jezik. Svaki jezik je vrijedan. Jednako su vrijedni jezici koji imaju svoj pisani oblik i oni koji ga nemaju. Znakovni jezik je prije pedesetak godina priznat od strane lingvista kao pravi jezik koji ima svoju gramatiku, neovisnu od gramatike oralnih

jezika. Je li za pojedinu nagluhu ili poneku gluhu osobu bolji oralni ili znakovni jezik o tome ta osoba može i mora sama odlučivati. Svaka gluha osoba, baš kao i svaka čujuća osoba, je različita, nemaju svi iste mogućnosti, sposobnosti i potrebe. Oni koji ne mogu artikulirano govoriti nisu manje vrijedni od onih koji govore.

Nekim gluhima je oralni jezik materinski jezik, možda su u odrasloj dobi i naučili znakovni jezik, ali to je za njih drugi jezik koji nije «u potpunosti» njihov. Za većinu gluhih znakovni jezik je prvi jezik, s njim se najjednostavnije i najbolje izražavaju. Nema razloga ni logike u crno-bijelom razmišljanju i doživljavanju te vječne bitke – govor ili znak. Svatko ima pravo na komunikaciju koja mu je najdostupnija.

Nema razloga ni protiv oralne komunikacije ni protiv znakovnog jezika. Bit je u mogućnosti komuniciranja – izražavanja svojih misli, potreba, želja, ideja na drugima RAZUMLJIV način te razumijevanje onog što nam drugi govore. Zašto se učenici «Slava Raškaj» rijetko upisuju na fakultete? Prije probira na oštećenje sluha koje se danas provodi u rodilištima roditelji bi primijetili da dijete ne čuje u prvoj ili drugoj godini, a pedijatri bi ih upućivali u SUVAG na pregled.

Danas, kada se već u rodilištu provjerava sluh, nakon druge provjere dijete se opet upućuje – gdje? U SUVAG. Što to znači? Znači da SUVAG ima mogućnost biranja djece s boljim sposobnostima, odnosno djece kod koje postoji veća vjerojatnost da će razviti govor. Manje

«perspektivnu» djecu upućuju u «Slavu Raškaj». Kod neke djece to se ne može odmah prepoznati, pa tek u četvrtom, petom razredu, nakon što nisu verbotonalnom metodom postigli nikakve rezultate, pa su praktički bez jezika, prekidaju školovanje u SUVAG-u i nastavljaju obrazovanje u «Slavi Raškaj».

Treća kategorija su oni koji nakon završene osnovne škole SUVAG dolaze u srednju školu «Slava Raškaj» jer ne mogu uspjeti u redovnoj srednjoj školi. I među njima ima puno onih koji imaju izuzetno loše jezične sposobnosti, a govor im je nerazumljiv. Naravno, znakovni jezik ne znaju, a mnogi ga i odbijaju. Dakle, ne radi se o tome da «Slava Raškaj» ima slabiju kvalitetu obrazovanja već da SUVAG, budući da ima tu mogućnost zbog provođenja audioloških pregleda, bira djecu. «Slava Raškaj» je ustanova socijalne skrbi i ne provodi nikakve medicinske preglede.

Hoće li gluha osoba naučiti razumljivo govoriti ili ne, ne ovisi o inteligenciji. Ima puno iznimno inteligentnih gluhih ljudi koji imaju nerazumljiv govor ili uopće ne žele komunicirati govorom i visoko su obrazovani. S druge strane, ako čujemo da gluha osoba «lijepo» govori, ne možemo odmah zaključiti na temelju toga da je inteligentna. Može biti izrazito tupa i ograničena! Da bi gluha osoba uspjela najvažnije je da bude pismena, da razumije tekst i zna se pismeno izražavati.

Istina, lakše je u životu onim gluha koji razumljivo govore, ali mnogi čujuć, koji nisu nikad susreli gluhe, ne razumiju govor gluhih za koje se smatra da dobro govore. Slažem se da su titlovi jako važni, čak i čujućoj djeci mogu puno pomoći u vježbanju čitanja.

Ali, ipak, zbog onih gluhih koji ne razumiju dovoljno hrvatski jezik da bi mogli pratiti emisije, prevođenje je nužno. To prevođenje bi trebalo biti na pravom znakovnom jeziku, a ne znakovanje riječi po redosljedu hrvatskog jezika.

Međutim, takvo prevođenje je izuzetno teško jer na televiziji najčešće govore brzo pa nema vremena za oblikovanje rečenica u duhu znakovnog jezika. Slažem se da je od najveće važnosti za gluhe naučiti gramatiku hrvatskog jezika – ne samo gramatiku već i rječnik!

Tu najveću ulogu imaju škole i obitelji. Važno je motivirati gluho dijete na čitanje od rane dobi. Najefikasniji način učenja hrvatskog jezika je putem znakovnog jezika. Ako gluho dijete od rođenja uči znakovni jezik, mozak će mu biti

spreman za učenje drugog jezika i puno će lakše pamtit i riječi na hrvatskom jeziku ako za njih poznaje znak, i lakše će naučiti gramatiku hrvatskog jezika ako već ima podlogu u znakovnom jeziku.

mr. sc. Vesna Ivasović, prof. psihologije

(Pljesak jedne ruke, god.5, broj 15 i 16,2009, str.32)

iskustva - osobna iskustva - osobna iskustva - osobna iskustva - osobna iskustva - osobna iskustva - osobna

ŠTO SMO DOBILI U NASLIJEĐE OD SUVAG-a?

Prema sljedećem ćete sami donijeti zaključak... Počela bih pričom o jednoj situaciji koja sama po sebi sadrži sav uvid u problematiku osoba s oštećenim sluhom koje su prošle program rehabilitacije govora. Na mom fakultetu je osim mene studirala još jedna gluha djevojka.

Jednog smo dana skupa krenule prema tramvajskoj stanici. Prema nama je dolazila kolegica s fakulteta. Bile smo pomalo zatečene jer joj je nekoliko dana ranije poginula majka u prometnoj nesreći, i "čule" smo da je padala u nesvijest od šoka. Bila je tu pred nama. Prijateljica se brzo snašla i pružila joj je ruku da izrazi sućut, dok sam ja samo stajala šuteći i ne znajući što je najpametnije učiniti.

Kolegica je spremno prihvatila ruku, ali bila je zbunjena jer nije shvatila da joj se izražava sućut. Još sam više utonula u šutnju ne želeći pogoršavati situaciju. Nakon nekog vremena kolegica

je zaključila da joj prijateljica govori "Sutra, sutra..." i razišle smo se u takvom nesporazumu. Meni je osobno ta situacija bila strašna i zbog prijateljice koja nije bila ni kriva ni dužna. Ova situacija je samo jedan od mnogobrojnih primjera koji pokazuje da je moć jezika ta koja povezuje i zbližava ljude.

Je li potrebno reći da smo i mi društvena bića, da se ne razlikujemo od osoba s normalnim sluhom po potrebi za komunikacijom. Bez razumijevanja nema komunikacije, nema odnosa. Kao da si fizički tu, ali ne i dušom. Henry Roth u knjizi "Call it Sleep" (Nazovite to snom) kaže: "Ako si onome što si osjetio mogao pridružiti riječi, to je postalo tvoje." A u karakteru je svakog čovjeka da nešto svoje dijeli, pa i riječi. Komunikacija je bitna potreba svakog čovjeka.

Ako čovjek ne dijeli vlastitu riječ, osamljuje se. Usamljenost je naša sjena u skoro svakom trenutku, bez obzira na broj ljudi s kojim se družimo. I zbog toga postoji opasnost da izgubimo vlastiti bitak. Ne

razvijaju sve osobe s oštećenim sluhom jednako svoj govor. Nekima ide bolje, a nekima lošije, ili jako loše. Ima nas svakakvih "proizvoda" iz SUVAG-a.

Neki zbog manjih ili većih poteškoća u komunikaciji gube društvenu nit. To je ono što ide u prilog uporabi znakovnog jezika koji je najbliži naravi gluho čovjeka. Iako ja sama ne znam znakovni jezik (intuitivno) pretpostavljam da gluhoj osobi znakovni jezik može pružiti snagu i dostojanstvo, a ne poniženje i stid zbog vlastitog hendikepa.

A kako učenje govora razvija i obogaćuje um u osoba s oštećenim sluhom? Uzmimo malo gluho dijete ispred balona. Sigurno se i prije susretalo s balonom, ali njegovo znanje o balonu sastoji se samo od vizualne slike. Da se netko potruži naučiti ga riječ 'balon' pored vizualne slike bi se pojavio i pravi pojam. Što li bi se tek dogodilo da dijete nauči i mnoštvo drugih pravih pojmova koje će kao spužva upiti u se? Slijepa osoba se ne rehabilitira da nauči gledati svojim

očima; paraplegičar se ne rehabilitira da nauči hodati; SUVAG rehabilitira osobe s oštećenim sluhom da nauče govoriti, a sluh i govor su tijesno povezani. Profesori u SUVAG-u moraju izvući maksimum iz nas do kraja osnovnoškolskog općeg obrazovanja, a nikad im ne bih pozavidjela na poslu jer su rezultati vrlo individualni.

Nakon osnovne škole prepušteni smo sami sebi s kakvim-takvim govorom. I kako da nam taj naš naučeni govor ne bi predstavljao svojevrsni teret? Teret koji ipak s ponosom nosimo kroz život, jer govor nas čini ljudima i približava nas ljudima više nego da se koristimo isključivo znakovnim jezikom. Iako teško stečen, govor je neprocjenjiva vrijednost jer kroz govornu komunikaciju iskustva imaju daleko veću težinu; to nije nimalo lakši put...

Jedna mlada diplomirana doktorica u polusatnom razgovoru radi opsežnih pretraga, nije shvatila da ne čujem nego je u moj karton upisala: "Poteškoće u govoru" (kasnije sam sama dopisala "Ne čuje"). Što da onda očekujem od "nestručnog" svijeta? S vremenom mi je postalo jasno da ne mogu previše očekivati od ljudi koji nikada nisu bili u društvu osobe s oštećenim sluhom. Nisu krivi za svoje neznanje. I tu počinje naša misija: obrazovati i osvještavati ljude oko sebe o specifičnim crtama našeg hendikepa. No, teško je uvijek imati snagu za tu misiju.

Ponekad jednostavno dignem ruke od svega i zatvorim se u vlastiti svijet. Kroz "misiju" sam upoznala strah i odbojnost ljudi koji su se suočili s našim hendikepom. Osim što im je naš glas i govor tuđ, suočeni su i s vlastitim neznanjem. Ljude sa slabom dozom humanosti i dobre volje izbjegavam

jer "misija" se onda usporava ili stane. Treba ići dalje jer u "misiji" je na kocki i naša duša. I na kraju krajeva, misija ne može postojati u pravom smislu riječi bez određenih iskustava i predznanja. Potrebno je dosta vremena da bi se život sumirao i saživio u nutrini bića. Prema vlastitom banalnom iskustvu sami ćete vidjeti da nisam mogla ostvariti misiju na košarkaškim treninzima. U 14. godini sam, nakon probnih koraka, svrstana u naprednu skupinu. Nije mi bilo teško svaku večer odlaziti treninge.

Jako sam to voljela. S vremenom se počela javljati sumnja da nešto nije u redu i problemi su se nagomilavali, a nije mi bilo jasno zašto. Tek nakon nekoliko godina, na jednoj utakmici, dok je trener gluhom kolegi posebno polako objašnjavao, u djeliću sekunde sve mi je postalo jasno. Moji treninzi su se sastojali od čistog, običnog "snimanja" koraka, odnosno imitiranja trenerovih koraka, bez ikakvog znanja o nazivu blokada, napada i općenito koju taktiku odigrati. Trener je glava ekipe, a bez te glave na utakmici bih paradirala kao izgubljeno pile pa bih ubrzo bila vraćen na klupu.

U meni je raslo i raslo nezadovoljstvo zbog prekratkih minutaža na utakmicama, zbog nedokazivanja kroz igru. Usto, postala sam klupski "idiot" - kolegice su mislile da ne vidim njihove poruge iza leđa. Šutjela sam i pravila se da ništa ne vidim. U svemu tome jedina svijetla točka bio mi je trener za kojega znam da me volio.

Bio bi mi pomogao da je znao kako. I ne mogu reći da mi nisu bili pružene šanse, ali nisam ih znala iskoristiti. Svi konci popucali su na jednoj utakmici kad sam se pobunila i odbila poziv pomoćnog trenera da uđem u utakmicu par sekundi prije kraja, nakon čega

samo morala vratiti dres (a mislila sam da će doći do razgovora o svemu što me tišti). Tad sam se slomila i potpuno napustila košarku, čak i bez pozdrava treneru što i dan-danas najviše žalim. Naš nedostatak nije ni očit, lako vidljiv. Uši su lijepe, nedeformirane. Slijepca prepoznajete po bijelom štapu ili psu vodiču; paraplegičara prepoznajete po kolicima, a nas koji smo prošli rehabilitaciju govora nemali broj ljudi, čim im upadne u oko slušni aparat ili znakovni jezik, označuje kao "gluhonijeme".

Taj pojam ocjenjujemo vrlo, vrlo primitivnim, kao da je izvađen iz nekog pra-pradavnog korijena. Dogodi se da nas zamijene za strance koji govore njihovim materinim jezikom, ili misle da imamo govornu manu. Mislim da ne moram baš svaki put izgovarati informaciju: "Ne čujem", a čak i da to kažem, ne bi im bilo puno jasnije.

U američkim filmovima se povremeno čuje izraz "čitaj mi sa usana" i bila sam uvjerenja da je to cijelom svijetu jasno. No, imala sam tu "sreću" da naletim na jednu curu koja nikada u životu nije čula za nikakvo čitanje s usana i rekla je: "Svašta!" I sam je SUVAG njegovao tradiciju da na priredbama recitate čitaju oni kojima je glas čist, bez "šumova", dok bi oni s manje čistim glasom odskakutali i odplešali svoje ulogice. Doduše, bila sam i u grupi koja je svirala melodiku. Imali smo nastupe zajedno s djecom koja čuju i znali smo dobiti pohvale. Učili smo tako da smo prvo pritiskali tipke u ritmu i jačinu tona po dirigiranju naše voditeljice - tiho, tiše, ili jače i još jače.

U SUVAGU su djeca podijeljena u dvije skupine: na one koji se istovremeno školuju u redovitoj školi i na one koji su pohađali samo SUVAG. Oni prvi su u SUVAG-u ponavljali gradivo iz redovite škole. Učili su i spremali se za testove i za popravljanje ocjena, te su išli na individualne govorne vježbe. Neki su punih osam godina tako bili u školi od jutra do mraka.

Nemaš vremena razmišljati o životu, stalno si zauzeta obavezama, družiš se s vršnjacima. Uljuljkana sigurnost svakodnevnice prekinula se odlaskom u srednju školu. Život je okrenuo drugu stranu medalje i trebalo je upoznati njegovo pravo lice. Iz iluzije padaš u ponor kada spoznaš da te ljudi vide prije svega kao gluhu osobu, a ne kao nekoga ravnopravnoga. U SUVAG-u su nas na neki način programirali da je sve moguće, kao da nam je cijeli svijet prilagođen, i kao da se bez većih poteškoća možemo prilagoditi svijetu. Može se reći da je SUVAG na neki način formirao naša očekivanja o budućnosti.

Moja očekivanja nisu se razlikovala od očekivanja djece bez hendikepa. Sva djeca su slična. Sanjaju o ljepšem i boljem svijetu, o dobrim djelima... Do velikih promjena došlo je kada sam shvatila neke stvari na vjeronauku koji se održavao na znakovnom jeziku. Shvatila sam da sam tijekom cijelog školovanja bila zakinjuta za pomoć koja bi mi omogućila da u potpunosti pratim nastavu i predavanja. Shvatila sam da sam bila zakinjuta za potpuno praćenje komunikacije, a na to imam puno pravo. U životu, nakon svega proživljenog, ta je spoznaja još jedan veliki most koji, s mukom, treba prijeći.

I glasujem za to da nam se omogući punopravna nazočnost u svim razinama društvenog života, pa makar i uz pomoć znakovnog jezika, čemu se u SUVAG-u posebno protive. Čak ni nagluhe osobe koje mogu telefonirati nisu u boljoj poziciji, jer oni imaju poteškoća s praćenjem nastave i u razgovoru s većim brojem ljudi. Poteškoća je u tome što se u komunikaciji najviše oslanjamo na čitanje s usana i sve ovisi o tome koliko se toga "uhvati".

Kao da slažemo mozaik, pokušavamo sve povezati u jednu cjelinu. S gluhoćom bi se mogla ponovno roditi, ona mi nije toliki teret koliki mi je teret vlastiti govor. Tek po govoru, ne po gluhoći se i razlikujemo od drugih. Da mi govor teče automatski kao što hodam ili spavam ne bi se ništa čudno zapazilo. Govor je moj "izdajica" i svjesna sam da me prema njemu sustav vrijednosti većine ljudi svrstava u neku drugu, nižu skupinu. San mi je živjeti bez misli na to da mi govor nije savršen i da je "umjetno" naučen.

Govor je za nas ona najbolnija sporna o kojoj ovisimo kao društvena bića i živimo s tim. To je teži križ od gluhoće. Znam da ljudi normalnog sluha ne čuju jednako, znam da imaju različit sluh, premda ne znam kako i na koji način. Shvatila sam to iz vlastitog iskustva, kroz druženje s ljudima. Događalo mi se da prvi put sretnem neku osobu i odmah me razumije pa bih s njom ravnopravno komunicirala. Za takve kažem da imaju dobar, fleksibilan sluh. S druge strane, više puta mi se dogodilo da komunikacija zapinje s nekim ljudima, a za njih kažem da slabije podešavaju sluh.

Ne mogu protumačiti zašto jer ne znam u čemu je stvar. Zašto me neki ljudi od prve razumiju, dok se drugi trebaju privikavati, a neki

se uopće ne mogu naviknuti? A naš sluh? O njemu je i riječ cijelo vrijeme. Oštećeni sluh i slušno pomagalo? Što s njim uopće čujemo? Uključite televizor ili radio prijemnik i pojačajte ga do maksimuma.

Čut ćete samo buku, nećete ništa razumjeti. Čujemo buku iako je aparat podešen na zadovoljavajuću jačinu zvuka. Preko telefona neki gluhi mogu čuti glas, ali ne mogu razumjeti govor, dok neki nagluhi mogu razumjeti. Sve ovisi o stupnju oštećenja. U mom uhu bez aparata nema ni traga zvuka. Sluh se ne može izvježbati kao govor.

Rezultati kod vježbanja govora puno su bolji od rezultata vježbi slušanja. Meni je osobno sluh puno više "osvijestila" bioenergija, nego sve ove godine rehabilitacije skupa. Nisam voljela slušne vježbe jer sam se osjećala bezvrijednom budući da nisam uspijevala prepoznati riječi. Ali varate se ako mislite da nemamo osjećaj za glazbu i ritam. Na primjer, jedan moj poznanik koji ne može razumjeti glas preko telefona strastveno voli operu i ide na operne koncerte.

Kad sam bila srednjoškolka, na jednom satu kiparstva zasmotala me nagla tišina jer je kazetofon koji je non-stop svirao utihnuo, pa sam pitala što je to do malo prije sviralo. Odgovor je bio jazz, i to me zapanjilo jer je moj otac jazz muzičar. Drugi primjer je kada na ulici slušam peruansku glazbu od koje mi se tresu noge, dok drugi stoje kao ukopani.

Treba pohvaliti SUVAG zbog entuzijazma u tom radu koji je preuzeo na sebe, ali mi smo pravi nositelji SUVAG-ove metode i tu je kraj rasprave o tome kome pripada najviše zasluge za postignute rezultate. SUVAG nas tek upućuje, a rezultati su naši.

Hendikep je u nama, ali ne živimo s njime 24 sata dnevnom, barem ja ne. Prije sam malo tražila i nadalase.

Danas tražim previše i ne nadam se. Tražim titlovanu glavni "Dnevnik" na televiziji, kao i što više titlovanih domaćih emisija;

da se u TV-program uvede slovo 'T' kao kratica za titlovanje (kao što je 'R' za reprizu); osiguranu službu tumača koja će nam uvijek biti na raspolaganju; da se, u slučaju ako iskrsnu problemi na kolodvorima informiramo ravnopravno kao i drugi, itd. Ako bude

moralo proći mnogo vremena a to se ne ostvari, mislim da ću onda početi nositi majicu s natpisom "GLUHA SAM I IGNORIRAM VAS".

Verona Lisak - Brkičić

(Pljesak jedne ruke, god.1, broj 1,2006, str.4)

ljivosti - zanimljivosti - zanimljivosti - zanimljivosti - zanimljivosti - zanimljivosti - zanimljivosti - zanimljivi

I JA SAM PONOSNI SUVAGOVAC

Što mi gluhi mislimo o verbotonalnoj metodi? Naravno, svatko misli svoje. Neki od nas smatraju da je ta metoda odlična, ponosni smo što smo išli u SUVAG, ne družimo se s gluhima, ne znamo znakovni jezik i pričamo ustima, a ne rukama, jer znakovni jezik je primitivan. Mi ne mašemo rukama.

Mi smo kao čujuć (samo što ne čujemo). To što naš govor čujuć slabo razumiju ili ne primjećujemo ili ne želimo vidjeti... osim ako spadamo u one rijetke gluhe, bolje reći nagluhe, koji dobro govore, pa ih i čujuć koji nisu navikli na govor gluhih lako razumiju. Čak i ako smo jedan od tih sretnika, razumijemo li ono što nam čujuć govore?

Osjećamo li se prihvaćeno, ravnopravno, opušteno? Kako nam je kad smo u grupi čujućih, a glava leti amo-tamo kako bismo očitale komadiće informacija s usana? Kako nam je na nastavi u školi, na predavanjima na fakultetu, na skupovima, na tečajevima, na misi, koliko informacija možemo «uloviti» uz pomoć slušnog pomagala u tim situacijama, čak i ako smo odlično rehabilitirani? Kako nam je živjeti u svijetu čujućih, ako ne prihvaćamo svoju gluhoću?

Ako smatramo da smo manje vrijedni jer ne čujemo? Tko smo? «Pokvarena» čujuća osoba? Ilizdrava i potpuna gluha osoba? Jesmo

li osamljeni u svijetu čujućih, bez pravih prijatelja koji bi razumjeli naše potrebe, svakodnevne muke i stresove, pa i poniženja kojima smo izloženi zbog nerazumijevanja čujućih? Znamo dobro da većina gluhih SUVAGOVACA ipak potraži društvo gluhih prije ili kasnije.

Osjećamo se puno bolje u društvu onih sličnih sebi. To je sasvim normalno i prirodno. Preporodili smo se kad smo nakon godina i godina u redovnim školama «otkrili» gluhe. Svi ljudi na svijetu ponašaju se na isti način – družimo se s onima s kojima imaju nešto zajedničko. Naravno, ne treba se odvojiti od čujućih, ali društvo gluhih puno pomaže gluhima.

U jednom starom broju časopisa «Sluh» svi danas veliki borci za znakovni jezik, tada mladi, govorili su protiv njega i hvalili verbotonalnu metodu. Ne treba im zamjeriti što su danas promijenili mišljenje i postali zagovornici znakovnog jezika. Normalno je da su kao učenici SUVAGA mislili onako kako im je usađeno u glavu: znakovni jezik je manje vrijedan, treba se družiti s čujućima, govoriti, govoriti i govoriti... a koga briga razumijemo li išta i razumiju li nas. A što s onim gluhima koji nisu razvili razumljiv govor?

Takvih je puno više od onih koji govore tako da ih čujuć razumiju.

Već u SUVAGU su se osjećali kao manje vrijedni: kada su dolazile delegacije iz Francuske, Rusije i drugih zemalja, njih nisu pokazivali. Nisu nastupali u predstavama. Čak ni njihova pamet nije mogla doći do izražaja – jer za verbotonalce su pametni samo oni koji lijepo govore. Oni koji ne mogu napredovati verbotonalnom metodom dobiju dijagnoze, jer ne daj Bože da ta metoda nekome ne pomaže! Ako dijete ne napreduje verbotonalnom metodom, treba okriviti njegov mozak u kojem nešto ne štima ili napasti roditelje da se dovoljno ne trude oko rehabilitacije svog gluhog djeteta.

Kolika je šteta napravljena gluhima za koje verbotonalna metoda nije korisna! Ne govore, ne znaju znakovni jezik, žive izolirani i od gluhih i od čujućih. Nemaju znanja, nisu informirani, ne razumiju što pročitaju. Često ih se proglašuje i mentalno retardiranima. Neki od njih upisali su srednju školu u Ilici pa su se ipak snašli, naučili pomalo znakovni jezik i uklopili se.

Ali, neki koji bi došli u školu u Ilicu nakon SUVAGA sramili su se što idu u školu u kojoj se maše rukama jer su učenicima i roditeljima u

SUVAGU prijetili da će ih izbaciti te da će ići u «jednu strašnu školu u kojoj se maše, a tamo idu samo najgori». Mnogi su bili prestrašeni, mislili su da se tamo djeca zlostavljaju, tako su im strašne priče pričali. Srećom, većina bi se u Il-ici brzo snašla i shvatila da im je bolje nego kad ih tuku po rukama, kao što su nekima od nas činili u prošlosti. Ali, tko zna što ipak ostaje u srcu tih gluhih učenika kojima su od malena govorili protiv gluhih i znakovnog jezika.

Možda se ipak osjećaju manje vrijedno jer nisu «uspjeli» verbotonalnom metodom. Koliko je nas koji smo rođeni potpuno gluhi i uspjeli smo naučiti razumljivo govoriti? Puno je nas gluhih suvagovaca koji pričamo skoro kao čujuć, a ustvari smo nagluhi ili smo kasnije izgubili sluh. A prikazuju nas kao dokaz genialnosti verbotonalne metode.

Neki se i sami tako predstavljaju (znat ćete na koje mislim). Svoje viđenje verbotonalne i drugih oralnih metoda dali su mnogi gluhi u časopisima gluhih i na internetu. Odličan članak, koji bi trebali pročitati svi oni koji rade „za“ gluhe i s gluhima, napisala je Verona Lisak Brkičić: „Što smo dobili u nasljeđe od SUVAGA“ (vidi www.crodeafweb.net).

Verona piše:

...Ne razvijaju sve osobe s oštećenim sluhom jednako svoj govor. Nekima ide bolje, a nekima lošije, ili jako loše.

Ima nas svakakvih “proizvoda” iz SUVAGA. Neki zbog manjih ili većih poteškoća u komunikaciji gube društvenu nit. To je ono što ide u prilog uporabi znakovnog

jezika koji je najbliži naravi gluhog čovjeka. Iako ja sama ne znam znakovni jezik (intuitivno) pretpostavljam da gluhoj osobi znakovni jezik može pružiti snagu i dostojanstvo, a ne poniženje i stid zbog vlastitog hendikepa...

Kao i druge metode, tako i verbotonalna ima svoju vrijednost i korist, osobito za NAGLUHE osobe. Neću ulaziti u njezine dobre strane koje neosporno postoje, naravno, ako metodu provodi osoba koja voli djecu i svoj posao – jer u svakom području je važniji čovjek od metode. Osvrnut ću se na filozofiju koja je u pozadini verbotonalne metode. Evo nekoliko zanimljivih stavova verbotonalaca.

• **Nije dobro da se gluhi druže s gluhima jer to vodi getoizaciji (druženje samo s onima koji su nam slični).**

To je potpuna glupost. Svaka ptica svome jat u leti. Čovjek se druži s onima s kojima se ugodnije osjeća. Naporno nam je stalno očitavati, truditi se da razumijemo, ponavljati da nas razumiju, zamoliti da sporije govore, moliti da nam ponove ili napišu na papir. Normalno je da se moramo prilagoditi čujućima, ali to ne znači da se ne smijemo družiti s gluhima.

• **Znakovni jezik sprječava razvoj govora.**

Tko ima malo mozga u glavi, može zaključiti da je to pogrešno. Tko čita stručne knjige zna da je već prije skoro četrdeset godina znanost dokazala da znakovni jezik pomaže razvoju govora i gluhima i čujućoj djeci.

• **Gluhoća ne postoji.**

Svatko ima barem male ostatke

sluha koji se mogu izvježbati. To je potpuna glupost koju su izmislili oni koji zarađuju na našoj gluhoći i daju lažna obećanja roditeljima. Što kaže pametna Verona u svom članku:

...A naš sluh? O njemu je i riječ cijelo vrijeme. Oštećeni sluh i slušno pomagalo? Što s njim uopće čujemo? Uključite televizor ili radioprijemnik i pojačajte ga do maksimuma. Čut ćete samo buku, nećete ništa razumjeti. Čujemo buku iako je aparat podešen na zadovoljavajuću jačinu zvuka. Preko telefona neki gluhi mogu čuti glas, ali ne mogu razumjeti govor, dok neki nagluhi mogu razumjeti. Sve ovisi o stupnju oštećenja. U mom uhu bez aparata nema ni traga zvuka. Sluh se ne može izvježbati kao govor...

• **Znakovni jezik nije jezik nego mahanje rukama, geste.**

To je obično neznanje. Odavno, prije pedesetak godina, lingvisti su dokazali da su znakovni jezici pravi jezici. Geste su nešto drugo – pokreti koji imaju neko značenje, a ne jezik. Npr. mahanje dlanom, slanje puse, slijeganje ramenima...

• **Gluha djeca ne smiju koristiti znakovni jezik.**

Strašno je što su nam branili da se izražavamo rukama. Da, čak su nas neki, živčani, i tukli po rukama! I roditelje su uvjerali da nam ne smiju dozvoliti da pričamo rukama. Nekima od nas roditelji i danas, iako smo već odavno odrasli i samostalni, ne odobravaju znakovni jezik i druženje s gluhima.

• **Gluhi smiju koristiti znakovni jezik kad odrastu, ne kao djeca.**

Čak smo i to «čuli». Kad odrastemo, teško da ćemo dobro naučiti

znakovni jezik. Ovo je toliko smiješno, da ne znam ni što napisati u vezi toga. Valjda nas kad narastemo pričanje rukama više ne može oštetiti, a dok smo mali može.

• **Glui se trebaju prilagoditi čujućima, jer ovo je čujući „svijet“.**

Ajmo se svi prilagoditi i govoriti isključivo engleskim jer najviše ljudi zna! Što to znači, «prilagođavanje većini»? Samo primitivni ljudi žele da svi budemo isti i boje se onih koji su drugačiji. Jasno da ćemo se truditi komunicirati s čujućima. Jasno da će nam biti lakše ako se s njima bolje sporazumijemo. Ali, to ne znači da se trebamo praviti «čujući». Mi smo gluhi i ne sramimo se toga! Nemamo se čega sramiti. Naš je znakovni jezik jednako vrijedan. Moramo naučiti čitati i pisati, što bolje, ako želimo uspjeti u životu.

• **Glukoća je «bolest».**

Da, tu bolest će izliječiti verbotonalna metoda i više neće biti gluhih – možete pročitati u intervjuu s pokojnim prof. Guberinom. To se nije dogodilo. Jad i tuga naših i budućih roditelja. Ali umjetne pužnice – to je već druga priča...

• **Znakovni jezik je „sramota“.**

Sramota je to misliti i govoriti. Sramota je ne razumjeti one s kojima se radi i od kojih se živi. Sramota je ne truditi se shvatiti potrebe gluhe djece i odraslih.

• **Gluhu djecu gluhih roditelja treba smjestiti u čujuće udobiteljske obitelji, kako bi imali dobar govorni model.**

Nažalost, mi stariji gluhi znamo da se to događalo. Ovo ne treba komentirati. Osim naše pred-

stave «Ruke koje plaču» trebamo napraviti i «Srca koja plaču». Sramota! Zločin i zlostavljanje u ime verbotonalne metode. Koje su posljedice takvih stavova? Kako je to utjecalo na nas gluhe suva-govce? Kako na koga. Promislite sami. Svi smo različiti. Svatko ima pravo na svoje mišljenje i na svoje osjećaje. Ja pišem o svojim.

Tko sam ja? Danas sam sretan sa svojom gluhoćom. Ne želim čuti. Ne želim pužnicu. Imam lijep život. Nije lak, ali kome je danas lako u Hrvatskoj? Imam posao, prijatelje gluhe i čujuće. Putujem, družim se, zdrav sam. Uživam u životu. Nosim se s problemima, rješavam ih kako znam i umijem. Baš kao i svaki čovjek, gluhi ili čujući. Gluh sam, s velikim G. Moj jezik je znakovni jezik. Jezik koji mi omogućuje komunikaciju bez prepreka. Filozofija verbotonalne metode nije moja filozofija. Moje muke za vrijeme školovanja u čujućoj školi sada su prošlost, ali su ostavile trag.

Ponižavanja, nerazumijevanje, mišljenje nastavnika da sam glup jer odgovaram na nešto što me nisu pitali. Moje je djetinjstvo bilo bez igre. Ne samo moje: ...

U SUVAGU su djeca podijeljena u dvije skupine: na one koji se istovremeno školuju u redovitoj školi i na one koji su pohađali samo SUVAG. Oni prvi su u SUVAGU ponavljali gradivo iz redovite škole. Učili su i spremali se za testove i za popravljane ocjena, te su išli na individualne govorne vježbe. Neki su punih osam godina bili u školi od jutra do mraka...

... tako piše Verona. Što još napisati? To je samo moje mišljenje i iskustvo, a vi, dragi moji, imate pravo na svoje.

Gluko Topić

(Pljesak jedne ruke, god.5, br.17,18 i 19, 2009)

KOMUNIKACIJA

20

*Karikature : Zlatko Orct
(Pljesak jedne ruke,
god.8, br.29 i 30, 2012, str. 30)*

KAKO ZAŠTITITI ZNAKOVNE JEZIKE OD OBEZVREĐIVANJA I ODUMIRANJA?

U Hrvatskoj se digla velika buka oko donošenja zakona o HZJ-u. Opravdano ili ne? Mišljenja su različita. Može li se donijeti zakon o jeziku koji nije službeno priznat? Ili je sam zakon čin priznavanja? Što sve takav zakon treba obuhvatiti? Kako je to riješeno u drugim državama? Hoće li gluhi biti bolje nakon donošenja zakona? Hoće li se zakon primjenjivati ili će biti mrtvo slovo na papiru?

IZUMIRANJE JEZIKA Znakovni jezik nekada je, prema antropolozima, bio sredstvo komunikacije i čujućih i gluhih ljudi. Evolucijski, zbog potrebe oslobađanja ruku za rad, ljudi su počeli razvijati govor. Po čemu je govor vrjedniji od znakovnog jezika? Oralisti (oni koji zabranjuju znakovni jezik u školama i ustanovama za gluhe), koji prevladavaju u Hrvatskoj zbog snažnog utjecaja Njemačke, reći će da znakovni jezik nije nikakav jezik već mahanje rukama, pantomima, primitivni način komunikacije, i usadit će svojim malim gluhim učenicima uvjerenje da su manje vrijedni ako ne koriste govor pa će se oni sramiti svoje gluhoće, izbjegavati gluhe, osobito one koji «mašu rukama», svoju će čujuću djecu odgajati govorom i razviti začarani krug nerazumijevanja, ogorčenosti, frustracija i osjećaja manje vrijednosti.

Uz eksploziju kohlearne implantacije u Hrvatskoj, manjka gluhih i nagluhih učenika u školama za gluhe, pitanje je koliko će još godina znakovni jezik opstati. Mali

jezici svake godine nestaju i umiru, progutaju ih većinski jezici i tako se gubi bogatstvo i ljepota različitosti. Znakovni jezik možda neće zateći takva sudbina jer je sve popularniji među čujućima, a naravno, uvijek će biti gluhih, pa i pokoji čujućih roditelj, koji svoju gluhu djecu neće željeti implantirati, te ponešto gluhe djece čujućih roditelja koji ne mogu na operaciju jer im je oštećen slušni živac...

Dok na svijetu postoje barem dvije gluhe osobe, znakovni jezik neće izumrijeti. Je li znakovni jezik manje vrijedan od govornog jezika? Oni koji ga ne poznaju smatraju da jest. Ako je tako primitivan, kao što smatraju oralisti, kako to da ga oni ne razumiju? Patronizam, moć, manipulacija, zarada i obmana (pogrešno informiranje roditelja ili uskraćivanje informacija) nalaze se u pozadini negiranja znakovnog jezika.

Ono što je bitno jest priznavanje znakovnih jezika od strane stručnjaka za jezik, onih koji su za to KOMPETENTNI, tj. lingvisti, još prije pedesetak godina, te preporuke međunarodnih dokumenata da se znakovni jezici službeno priznaju kao manjinski jezici. Hoće li to pomoći da se «čujućih» gluhi ne osjećaju manje vrijedno? Ili će im i dalje u glavi živjeti mali učitelj oralist koji ih tuče po rukama? **KAKO JE U VISOKO RAZVIJENIM DRŽAVAMA?**

U mnogim zemljama znakovni jezici još su uvijek diskriminirani. Status im je različit. EUD smatra da je u Finskoj i Švedskoj odnos prema znakovnim jezicima najbolji. Znakovni jezici koriste se u obje države u obrazovanju i sva-

kodnevnom životu. Gluhi učenici se obrazuju na znakovnom jeziku, a koristi se i kao sredstvo učenja gluhih švedskom i finskom jeziku. Roditelji gluhe djece u obje zemlje imaju pravo na besplatnu pouku.

Švedski zakon osigurava godišnje 240 sati besplatnog prevođenja, a u zemlji ima oko 450 školovanih tumača. U Finskoj je finski znakovni jezik materinski jezik za 5000 osoba, a koristi ga i 10000 čujućih. Zakon osigurava godišnje 120 sati besplatnog prevođenja za gluhe i 240 sati za gluhoslijepce. U Finskoj postoji 500 tumača. Unatoč tome, i u Švedskoj i u Finskoj smatraju da im nedostaje tumača. U obje zemlje kohlearni implantati smatraju se pomagalom visoke tehnologije, a ne «lijekom protiv gluhoće».

Znakovni jezik se u obje zemlje uči kao strani jezik, 10000 osoba uči ga u obje zemlje kao drugi jezik ili strani jezik, od čega imaju koristi gluhi koji ga uče kao prvi jezik. U Finskoj zaposlenici u mnogim javnim službama uče znakovni jezik. U Švedskoj i Finskoj smatra se da su gluhe osobe važna manjina čija prava treba štiti, a kvalitetu života poboljšati, bez obzira na troškove. Irska, Danska, Velika Britanija i Grčka imaju programe učenja znakovnog jezika za učitelje, a Portugal, Španjolska i Grčka imaju programe za stručnjake koji žele raditi s gluhihima koji uključuju učenje znakovnog jezika.

U Slovačkoj profesija tumača nije bila priznata i nije se mogao osnovati sveučilišni studij za tumače zbog toga što znakovni jezik nije bio priznat kao jezik manjine. Priznavanje omogućuje sveučilišni studij znakovnog

jezika i školovanje tumača na razini sveučilišta te izbor znakovnog jezika kao stranog jezika na fakultetu. Važno je da se preporuke Vijeća Europe o znakovnim jezicima priznaju i provode.

Kao prvo, da se znakovni jezik u svakoj državi prizna kao regularni jezik s pripadajućim pravima za njegove korisnike, pravo na slobodan izbor između oralnih i bilingvalnih (dvojezičnih) škola za gluhe, uvođenje znakovnog jezika kao komunikacijskog kanala u opće i stručno obrazovanje i usvajanje praktičnih mjera koje

će osigurati sudjelovanje gluhe manjine u društvenoj zajednici.

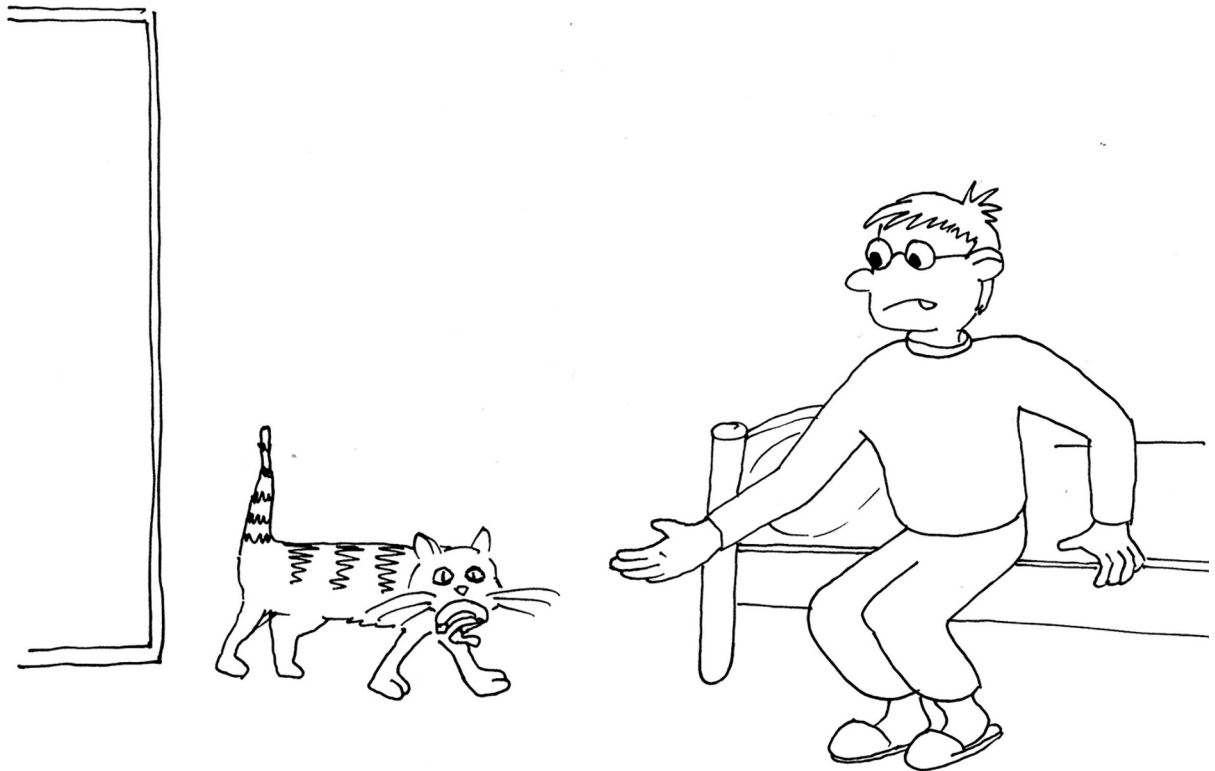
To će omogućiti porast broja tumača i olakšati dostupnost javnih i privatnih službi, obrazovanju, rekreaciji i društvenim aktivnostima, što će dovesti do značajnog poboljšanja kvalitete života i ljudskih prava gluhih. Zdrav razum nalaže da zakon o znakovnom jeziku trebaju oblikovati prvenstveno gluhe osobe i čujuće osobe koje poznaju znakovni jezik te kulturu i potrebe gluhih. Kod donošenja jednog takvog zakona treba se osloniti na postojeće, najbolje napisane,

zakone o znakovnim jezicima, koji u praksi vrlo dobro funkcioniraju.

Osim toga, potrebno je slijediti preporuke Vijeća Europe o tome što sve takav zakon treba uključiti. Ne treba misliti samo na sebe i svoje potrebe, već i na potrebe i prava budućih generacija gluhih.

mr. sc. Vesna Ivasović, prof. psih.

(Pljesak jedne ruke, god.5, broj 13 i 14,2009, str.13)

zo

Karikature : Zlatko Orct

POKVARENI TELEFON

Karikature : Zlatko Orct
(Pljesak jedne ruke, god.5, br.17,18 i 19, 2009, str. 41)

«GLUHI» GLAZBENI DOŽIVLJAJ - MUR DU SON

Zahvaljujući predsjedniku Udruge «Kazalište, vizualna umjetnost i kultura Gluhih - DLAN», Angelu Naumovskom, u klubu Močvara, 8. rujna 2012., bio je organiziran koncert grupe gluhih glazbenika - bubnjara Mur Du Son iz Pariza. «Zvučni zid», što u prijevodu znači naziv benda, sastavljen je od gluhih glazbenika koji su svirali komunicirajući isključivo pogledima, dok je pjevač benda Hassan na instrumentu đembe na francuskom znakovnom jeziku pokazivao tekstove pjesama.

Osim pjevača u bendu su i sljedeći članovi grupe: Maati na đembama i kongama, Jock na bas-gitari i Charly Rene na bubnjevima. Koncert je bio za pamćenje, prvi takav koji je bio organiziran kod nas. Gluhi glazbenici su neopisivo oduševili sve gluhe i nagluhe, kao i mene koja sam u uzbuđenju bila očarana njihovom glazbom.

Bilo je fascinatno, očaravajuće, muzički gotovo savršeno! Vladala je magična atmosfera, a atraktivni glazbenici-muzički genijalci su se dali do maksimuma. Kako gluhi doživljavaju glazbu? «Slušaju» slikom i osjećajem! Mi smo svi uživali u koncertu koji smo zapravo «slušali» - doživjeli smo neopisive emocije koje je grupa bubnjara prenosila glazbom, osjetili vibracije, ritam i uživali u vizualnom doživljaju.

Za vrijeme koncerta gluhi su glazbenici na povišenoj platformi izvrsno baratali instrumentima, kao

čujući, i pratili su sviranje pogledima. Nas je oduševilo i ostavilo bez riječi sviranje na bubnjevima, gdje su se «čuli» i osjetili najbolji prodorni zvukovi koji su vibrirali našim tijelom, počevši od nogu, prelijevali se po tijelu i postali muzika kroz vizualni doživljaj.

Od velike je pomoći bilo to što je stereo uređaj bio uključen tamo gdje sam stajala - osjetila sam bolje strujanje vibracija tijelom. Tako smo se u valovima ushićenja prepustili uživanju u muzici te grupe. Fenomenalno, još osjećam trnce... U svijetu tišine, gluhi su na podiju bili koncentrirani na markantnog i ekspresivnog Has-

sana koji ih je poticao na ples i na znakovnom jeziku kroz muziku im govorio što da rade, uz izvrsno prateće plesne pokrete.

Ugodno sam se iznenadila što je prostorija kluba akustički dobra, što se jako dobro «čuju» zvukovi muzike. Bilo bi bolje, zbog drugih gluhih koji nemaju dobro razvijen osjećaj za ritam i glazbu, da se u toj prostoriji kluba postavi vibrirajuća platforma na plesnom podiju za gluhe. Oni bi još bolje osjetili ritam i uživali bi «slušajući» stihove plesne pjesme.

Treba potaknuti gluhe i nagluhe da se angažiraju u zahtijevanju toga. Ne bi bilo loše da i mi u Hrvatskoj imamo takav noćni klub. Da gluhe i nagluhe osobe vole život i umjetnost jednako kao i ostali, dokazuje nevjerojatan senzibilitet njihova plesa kroz glazbu.

Osjećamo pokretljivost pojedinih vrsti glazbe. Glazba čini ugodu i izaziva osjećaj zadovoljstva! Glaz-

ba je posebna enigma. Ona nije zrak ili hrana, a nije niti sekundarna potreba poput novca, koji je u civilizaciji neophodan za život. Vlada mišljenje da gluhi ne doživljavaju glazbu na emocionalan način.

Ne slažem se s time – gluhi itekako doživljavaju neopisivu paletu emocija «slušanjem» glazbe kroz vizualni doživljaj i «pjevanje» na znakovnom jeziku. Srdačne čestitke Angelu i

puno sreće u daljnjoj organizaciji ovakvih glazbenih večeri za gluhe.

Ružica Kežman, prof.defektolog

(Pljesak jedne ruke god.8, br.31,32 i 33, 2012, str.8)

Karikature : Lino Ujčić
(Pljesak jedne ruke, god.8, br.31,32 i 33, 2012)

KAZALIŠNA PREDSTAVA GULLIVEROVO PUTOVANJE

Prije deset godina održana je prva predstava za gluha publiku „Planet tišine“, gdje je zavladao ogromno zanimanje za podizanje gotovo zamrle kulture gluhih u Hrvatskoj u ono vrijeme. Po prvi puta na jednom mjestu dogodilo se masovno okupljanje gluhe publike koja je bila stvarno gladna bilo koje vrste kulture. Nekoliko je puta godišnje ta predstava bila izvođena po cijeloj Hrvatskoj te u inozemstvu.

U Njemačkoj je po prvi puta isti kazališni proizvod bio prezentiran u obliku prve hrvatske kulture gluhih. Može se slobodno reći da je to bio pravi pogodak za promicanje kulture gluhih i početak buđenja kulturnih ali i ostalih prava za gluhe ljude u Hrvatskoj. Poslije vrlo uspješnog kazališnog proizvoda predstavljene su druge predstave koje su sa svakom novom idejom polako tonule u prosječnost, mada bi se moglo reći da je svaka predstava bila odlično predstavljena.

Zamjetan je bio trend da se ponavlja slična priča, ali u drugoj okolini na bini. Očekivanja su bila velika, a ideja je, bez obzira na to što je detaljno razrađena te scenaristički dotjerana do fine nijanse tako da zadrži gluha publiku za vrijeme izvođenja predstave budnom, ipak polako pokazivala znakove zasićenosti i tonuća u prosječnost. Unatoč sve brojnijim predstavljajima raznoraznih ideja i lansiranja mnogo kazališnih proizvoda od strane za sada jedinog našeg gluhog autora Angela Naumovskog, jedna kazališna

predstava je pobudila vrlo veliko zanimanje - predstava „Ruke koje plaču“. Ona je po mnogim kazivanjima gluhih odlična, skoro ravna prvom izvođenju predstave „Planet tišine“. No njezin nastavak ipak je brzo upao u prosječnost.

No autor, Angel Naumovski, nije nam dao da ostanemo na istoj liniji prihvaćenosti kritike da je sve prosječno, krenuo je u osmišljavanje nove kazališne predstave koja bi mogla i morala pobuditi naše zanimanje. Tako je zadnja kazališna predstava, Gulliverovo putovanje, vrlo majstorski izrežirana te su ubačeni mnogobrojni erotski gegovi koji su cijelu gluha publiku gotovo digli na noge ili, grubo rečeno, gotovo paralizirali.

Takvi erotsko nabijeni ispadi nikada prije nisu bili zabilježeni. U tome je Angel potpuno uspio i zato je cijela gluha publika bila zahvalna na obrađenoj ideji začinjenoj erotskim elementima u skladu s modernim dobom izvođenja kazališta, ma koliko je gluha publika otvoreno nenavikla na taj način izvođenja priče ili je barem naviknuta na puritanski način prikazivanja ideja na daskama koje život znače.

Svejedno, gluha publika je objeručke prihvatila erotizirano tumačenje problema situacije za gluhe ljude. Uslijedio je burni pljesak i, naravno, obvezno mahanje rukama u zraku u znaku velike podrške gluhim glumcima za odlično izvođenje ideje o nesporazumu između dvije različite jezične zemlje. Bilo je toliko urnebesno smiješnih situacija, no to je vjerna kopija različitih smiješnih nesporazuma u stvarnom životu gluhih i čujućih

ljudi. Gotovo je cijela gluha publika bila na granici urnebesnog plača zbog toliko komičnih elemenata. U životu ima toliko jurnjave. Trči na posao, pa trči s posla, požuri do prodavaonice, trči kući, potrči za tramvajem, požuri da napraviš ovo i ono. U toj jurnjavi često zaboravimo ono što zaista volimo i želimo. Pogubimo svoje snove.

Nemamo vremena ostvariti ih. Često nas muči i crv sumnje: možemo li mi gluhi u tom općem kaosu ostvariti svoj san? Možemo li se nositi u utrci života? Možemo! Dokaz za to je Luke Adams koji je zaista ostvario svoj san. Rođen je kao gluho dijete, u američkoj vojnoj obitelji. Njegova majka Margaret, klinički znanstveni suradnik, i Luke imaju poseban odnos, sporazumijevaju se na znakovnom jeziku, ali na poseban način, tako da gotovo mogu jedno drugome čitati misli. Luke je završio tehnološki fakultet. S 23 godine se prijavio na reality show „The Amazing Race“. To je trka koja se priređuje već četrnaest sezona, u proljeće. Moraju se svladavati razne prepreke trčanjem, plivanjem, planinarenjem.

Pred natjecateljima ima puno izazova koji iziskuju snagu, hrabrost, snalažljivost i brzinu. Njegov partner u timu bila je majka koja baš i ne voli takve emisije, ali je pristala i bila mu podrška. Bili su uzbuđeni jer su upoznali nova mjesta, usput učili o različitim kulturama i hrani. Trka se odvijala u Indiji i Kini, gdje su se timovi međusobno natjecali. Luke i njegova majka osvojili su prvo mjesto u prvoj utrci i uspjeli su izdržati gotovo sve do samog kraja. Za kaznene bodove na tri utrke prije kraja, zanimljivo,

dobili su ispijanje čaja, koje je trajalo puna četiri sata. Luke nije odustajao, što je posebno dirnulo njegove navijače. Interes medijske javnosti izazvala je ne samo Siguran sam da će glavni autor gluhog kazališta osmisliti neku novu ideju koja će zadržati zanimanje gluhe publike za kazalište i za daljnje promicanje kulture gluhih.

U današnje doba prevladavanja internetskih sadržaja i razvijanja društvenih mreža mnogi čujuć i gluhi ljudi sve se više

odmiču od čitanja i prihvaćanja informacija na starinski način (knjige, kazalište i kina). Gluha publika je ipak na ovaj način ostala vjerna kazališnoj predstavi prezentiranoj za nju. To se vidjelo po dupkom popunjenoj dvorani.

I nakon predstave je satima i satima prepričavan doživljaj oko predstave; usudio bih se napisati da je to bila odlična kritika za uspješno izvođenje. I naravno, tjednima su poslije predstave nanovo gluhi razgovarali o tome. To je dokaz

da je cijela koncepcija nove ideje kazališnog izvođenja pogodila srž promicanja kulture gluhih.

Gluihi bi stoga voljeli na isti ili barem neki novi, bolji način očekivati novu kazališnu ideju. I opet sam siguran da će Angel Naumovski i dalje uspijevati promicati ideju kako on zna prezentirati za sve nas, za našu vjernu gluhih publiku!

mr.sc. Zlatko Orct

(Pljesak jedne ruke, god.7, br.26, 27 i 28, 2011, str.25)

Karikature : Zlatko Orct
(Pljesak jedne ruke, god.9, br. 39 i 40, 2013, str. 27)

ZNAKOVNI JEZIK NAŠ SVAGDAŠNJI

Promotrimo prednosti i mane korištenja znakovnog jezika u svakodnevnom životu gluhe osobe. Kako znamo, u Zagrebu postoje dvije škole za gluha djecu: jedna je centar Suvag, škola za primjenu oralne komunikacije među ljudima, smještena u Ulici Ljudevita Posavskog, a druga je škola „Slava Raškaj”, škola za komunikaciju preko znakovnog jezika.

U centru Suvag ne žele čuti za korištenje znakovnog jezika u komunikaciji između gluhih osoba, kao i između gluhe i čujuće osobe. Kažu da je za tu vrstu komunikacije najbolja verbotonalna metoda komunikacije, pa zato znakovni jezik smatraju suvišnim jezikom ili čak štetnim svojstvom za verbotonalnu metodologiju. Na suprotnoj strani, u školi „Slava Raškaj”, najveće težište komunikacije je na znakovnom jeziku, mada polaznicima te škole nije strana oralna komunikacija, no gluha djeca u pravilu izabiru liniju manjeg otpora, a to je korištenje znakovnog jezika.

Zašto se kaže da je znakovni jezik zapravo jezik linije manjeg otpora? Većina gluhih smatra da je znakovni jezik prirodan jezik, zapravo materinski jezik, pa ga smatraju prikladnim za dobru komunikaciju između ljudi. Kažu da imaju neke dokaze da su u prapovijesti ljudskog postojanja prvi čovjekoliki majmuni koji su se uspjeli osoviti na noge i počeli hodati po Zemlji, koristili ruke za međusobno sporazumijevanje. Tek su na kraju razvili govor kao preteču svih vrsti

komunikacija. No, u ovom je trenutku vrlo teško pronaći dokaz da se to stvarno tako i zbilo. Psiholozi i anatomske stručnjaci otkrili su da nakon rođenja bebe (posebno gluhe bebe) više nagingu sporazumijevanju preko ruku, odnosno znakovnog jezika. Sada čak vidimo da među gluhom djecom iz centra Suvag ima onih koji kažu da je oralni jezik zapravo za njih materinski odnosno prirodan jezik, jer njihovi roditelji, koji su čujući, govore na oralni način, pa i gluha djeca moraju nastaviti takvu vrstu komunikacije. Isto tako, tek rođene bebe, većinom čujuće, ispuštaju sve vrste zvukova radi istraživanja okoline oko sebe.

Dakle, kako vidimo, imamo razne razloge za i protiv oralne komunikacije, no imamo i razne razloge za i protiv znakovnog jezika. Što zapravo donosi znakovni jezik, posebno za gluha djecu? Kada sam ja bio puno mlađi, kada sam se tek zaposlio u mojoj poslovnoj firmi, upoznao sam buduće kolege koji su mi počeli postavljati razna pitanja o mojoj gluhoći. A kako sam bio učenik centra Suvag, nikad nisam koristio znakovni jezik već sam normalno odgovorao kolegama o gluhoći, o tome kako ja zapravo uspijevam čitati s usana, pa tako uspijevam razumjeti ljude oko sebe.

Nije bilo problema u komunikaciji, kolege su znali od početka da sam gluha osoba, pa su na moju zamolbu uvijek polako izgovarali, i tako je uvijek postojala dobra dvosmjerna komunikacija. Na kraju su me pitali kako da nauče čitati s usana, jer im se to jako sviđalo. Htjeli su preko čitanja s usana moći normalno razgovarati s drugim ljudima, posebno

u zaglušujućoj prostoriji ili na velikim udaljenostima, gdje nije moguće slušati udaljene ljude. No odmah sam im rekao da je to skoro pa nemoguća misija, jer čitanje s usana je vještina koja se godinama, vrlo mukotrпно, stječe. Naravno da nisu mogli odmah svladati tu vještinu pa smo svejedno ostali dobri prijatelji i kolege, sve do danas.

Na poslu se normalno sporazumijevamo preko oralne komunikacije, no da bih bio siguran o čemu se na poslu radilo, puno su mi pomagali pisani sažeci sa sastanaka i pisani oblici opisa novih poslova koje moram početi raditi. Bi li meni pomoglo da su kolege i poslodavci učili znakovni jezik, radi normalne komunikacije s gluhim osobama? Tu je odgovor vrlo dvosmislen, sve ovisi o dobroj volji kolege ili pak o potrebi kolege za bilo koju vrstu suradnje s gluhim osobama. Dosad se na poslu, a imam već dugi staž, nitko nije žalio na problem komunikacije sa mnom, tako da oni smatraju da nemaju potrebe naučiti znakovni jezik radi, valjda, bolje komunikacije sa mnom.

Možda bi imali potrebu kada bi moja firma zaposlila gluha osobu koja je prošla kroz školu „Slava Raškaj”. No, prema mom mišljenju, to se nikada ne bi moglo dogoditi, jer, koliko se zna, učenici iz „Slava Raškaj” se vrlo rijetko upisuju na fakultet, dok učenici koji su prošli školu centra Suvag, i koji su mahom završili pravu osnovnu i pravu srednju školu, ako žele nastaviti visoko obrazovanje, za to imaju velike šanse i mogućnosti. No, u centru Suvag ima i takvih učenika koji vrlo teško svladaju oralnu komunikaciju pa bi im, bez obzira na to što su uspjeli završiti

osnovnu školu u tom centru, ipak u nastavku životnog obrazovanja bilo primjerenije korištenje znakovnog jezika. To je više stvar niže mentalne razine shvaćanja svijeta oko sebe. Oni ne bi mogli dobro razumjeti čitanje s usana, pa ne bi ni mogli govoriti što su htjeli reći te bi im preko znakovnog jezika bilo olakšano sporazumijevanje.

Najvjerojatnije bi takav rječnik znakovnog jezika bio vrlo siromašan, no to zato odgovara njihovoj razini mentalne sposobnosti razumijevanja svijeta oko njih. S druge strane, gluhi koji imaju visoku mentalnu razvijenost poimanja okoline imaju širi spektar znakovnog jezika te se uopće ne žele naginjati prema oralnoj komunikaciji kakvu zastupa škola centra Suvag. No takve osobe uopće ne žele čujuću osobu za prijatelja, pa se zatvaraju u svoju gluhu okolinu. Ne mora to biti mana, jer takva gluha osoba se odlično druži s drugim gluhima pa su često sretni i tako sretno zajedno izgrađuju vlastiti gluhi svijet.

Problem bi mogao stvoriti npr. zapošljavanje, jer ako žele zarađivati novce, potrebno je stupiti u kontakt s čujućim ljudima koji vode poslovne firme pa je tu vrlo teško uspostaviti normalnu komunikaciju. No postoji rješenje za opisani problem, a to je posrednik između gluhe i čujuće osobe. Posrednik prevodi sve što čujuća osoba kaže gluhoj osobi, te govori sve što je na znakovnom jeziku ili neartikuliranom glasu gluha osoba željela prenijeti čujućoj.

Tako gluha osoba može biti sretna što i dalje živi u svom gluhom svijetu te povremeno zalazi u čujući svijet preko posrednika. Takvog posrednika zovemo prevoditeljem znakovnog jezika. Je li to dobra stvar ili nije? Odgovor uvijek može

biti višestruko smislen. Po meni, ako se gluha osoba ne želi zatvarati u geto, radije će kombinirati dva načina komunikacije, znakovni jezik i oralnu metodu za komunikaciju s gluhim osobama te oralnu metodu za komunikaciju s čujućim osobama. To više nalikuje na borbu za opstanak. Zato takva gluha osoba ima više šansi za opstanak, po njima, u surovom čujućem svijetu.

A druga gluha osoba, koja se više voli zatvarati u svoj gluhi geto, s vremenom će možda početi izumirati, jer ako joj djeca budu čujuća, onda ta djeca, na kraju, ipak žele izaći iz tog geta, dok je kod gluhe djece velika vjerojatnost da ostanu s gluhim roditeljima u njemu. No, takve gluhe djece je sve manje u svijetu. Gluhi ljudi koji žarko žele potpuno primijeniti znakovni jezik u svim porama svojeg života, bore se da znakovni jezik bude manjinski ili barem priznati jezik u hrvatskom društvu, žele da znakovni jezik uče svi koji žele stupiti u komunikaciju s gluhim ljudima.

Žele da na svim mjestima budu istaknuti prevodioci znakovnog jezika, kao stalna ispomoć u njihovom svakodnevnom životu. Žele da na televiziji bude zastupljen i znakovni jezik u svim kutovima ekrana. Međutim, prema mome mišljenju, te prema mojem anketiranju i razgovoru s mnogim gluhima, znakovni jezik na televiziji je vrlo loša ideja. Gluhi bi najviše učili ako bi na televiziji bili prisutni titlovi, jer bi tako razumljivost bila stopostotna, a gluhi bi znali za svaku riječ te bi im se usporedo s time povećavala pismenost i poboljšavala gramatika hrvatskog jezika.

Poznato je da su gluhi vrlo nepismeni, ali oni se stalno opravdaju da su tako učili i živjeli u našem društvu. Trebalo je usmjeriti gluhe

osobe da pokušaju do kraja svladati gramatiku hrvatskog jezika, jer, bez muke nema nauke. Zato sam totalno protiv toga da na televiziji bude znakovni jezik. S druge strane, na masovnim sastancima, ukoliko ne postoje tehnički uvjeti za objavljivanje titlova, korištenje znakovnog jezika ima vrlo plodno tlo.

Dakle, najbolja je stvar kombinirano korištenje znakovnog jezika usred okupljanja narodne mase, te svakako korištenje titlova na televiziji. Možemo reći da je učenje znakovnog jezika vrlo korisna stvar, no dok je čovjek živ, on želi učiti što više stvari, jer će mu to višestruko koristiti u životu.

Na takav način čovjek se bolje snalazi u svim vidovima životnih situacija. Kako ja znam širi spektar znakovnog jezika, tako ga mnogo koristim radi dobrih druženja s gluhim ljudima, no još mi je primarna komunikacija baš ona oralna metoda koju sam usvojio preko škole centra Suvag, jer na takav se način bolje snalazim u čujućem svijetu. Vidimo da gluhe osobe koje su prošle kroz školu centra Suvag imaju bolje obrazovanje od gluhe djece koja su prošla kroz školu „Slava Raškaj”. Može biti da je razlog tome što neka gluha djeca mahom dolaze iz siromašnih obitelji izvan Zagreba pa se upisuju u školu „Slava Raškaj” na preporuku njihovih doktora specijalista.

Ali pravi zaključak se nameće da to sve ovisi od jedne gluhe osobe do druge. Uvijek ljudi kažu, sto ljudi, sto čudi. Zato ne možemo generalizirati i reći da su sva gluha djeca ista, jer na isti način ne možemo reći da su svi čujući ljudi isti. Postoje različite vrste čujućih

Ljudi po ponašanju, po karakteru kojega su naslijedili od roditelja, po vrsti nazora koji su dobili preko odgoja od svojih roditelja.

Tako imamo istu različitost među gluhom djecom. Zato ne smijemo

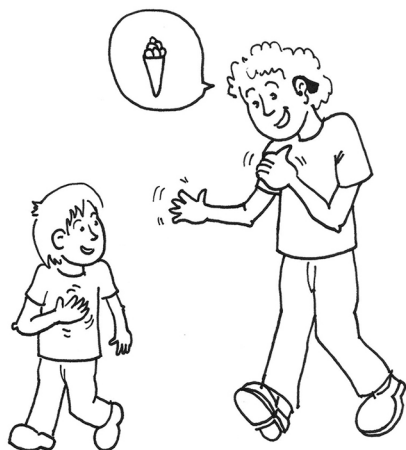
generalizirati za gluhe ljude na isti način kako ne možemo generalizirati za čujuće. Gluha osoba mora imati slobodu biranja bilo koje vrste komunikacije koja joj paše. Najvažnije je da može stvoriti okruženje u kojem može biti

sretna. Zato za kraj članka dodajmo: sto gluhih ljudi, sto čudi.

mr. sc. Zlatko Orct

(Pljesak jedne ruke, god.5, br.13 i 14, 2009, str.21)

ZBOG PREVODITELJA
OSTAH
BEZ SLADOLEDA!!

MOJ KAZALIŠNI OSVRT NA PREDSTAVU PINOKIO

Ova posljednja kazališna predstava u nizu koju su izveli gluhi glumci iz poznate udruge „Dlan“ pokazuje odličan skok kvalitete u odnosu na zadnju predstavu na znakovnom jeziku. Iako je priča o Pinokiju vrlo stara, gluhi glumci su je pokušali prebaciti u sadašnje vrijeme te su htjeli pokušati vjerno dočarati svu lepezu ograničenosti ljudskog društva.

I u tome su uspjeli. Kako je ljudsko društvo ograničeno i prožeto svim vrstama međuljudskih odnosa, tako su kroz ovu predstavu svi su glumci dali sve od sebe da vjerno prikažu sav spektar problematike našeg društva.

Zato ta predstava najbolje opisuje problematiku odnosa između zla i dobra, i ne samo da pokazuje problem između gluhih i čujućih ljudi nego i pravi odnos između loših i dobrih ljudi. Jer moguće je da loši i dobri odnosi postoje unutar gluhe zajednice, a to je bit ove predstave.

Ne samo da je moguć loš odnos između dvije osobe u bilo kakvoj zajednici ljudi, dakle i kod čujućih i kod gluhih, već i između gluhih i čujućih postoji vječna borba između zla i dobroga. Zato je ideja o Pinokiju univerzalna.

Kroz predstavu su gluhi glumci stvarno dali sve od sebe da vjerno preslikaju jedan čudesan svijet koji je nastao stvaranjem lika Pinokija u našem društvu te njegovo putovanje od početka prilagođavanja u ljudskim odnosima i shvaćanje

da postoje i dobri i loši ljudi. Gluhi Pinokio pokušava biti što vjerniji i želi biti poput drugih ljudi nastojeći prisvojiti sve njihove dobre i loše odlike ne mareći pri tome da je pred njim doista jedna loša osoba koja pokušava iskoristiti njegovu naivnost.

Zato je ideja o Pinokiju, pa i o gluhom Pinokiju, stvarno univerzalna i pokazuje da nema razlike između Pinokija koji bi se stvorio usred ničega i ubacio se u čitav spektar međusobnih odnosa u okviru našeg društva i bez nastojanja od strane oca Geppetta koji se silno trudi izvesti ga na pravi put. Baš takav put postoji i kod gluhog Pinokija koji bi se također stvorio usred ljudskog društva gluhih i nagluhih.

Najveća pohvala ide gluhim glavnim i sporednim glumcima koji su izvanredno odglumili svaku scenu. No htio bih posebno pohvaliti glavnog glumca Minga koji je utjelovio lik Pinokija - odlično je glumio naivnost osobe u odnosu na druge glumce u predstavi koji glume loše ljude. Trudio se vjerno dočarati svoj lik od početka do kraja predstave.

Najviše zapaženih odigranih scena je odigrao upravo taj gluhi Pinokio. Gluhi otac Geppetto u stvarnosti je glumac Lino. Stvoritelj gluhog Pinokija također je bio na odličnoj visini glumačkog zadatka, a ujedno je i scenarist ove predstave.

Moram priznati da je izvođenje Pinokija odličan potez nastavka i podizanja kvalitete kazališne povijesti udruge „Dlan“ kao i odano priznanje njemu da je uspio u tom nastojanju jer usred financijske krize i pada zanimanja gluhe pub-

like za kazalište zaista nije lako stvoriti novi kazališni komad koji bi se uspio istrgnuti iz nekog letargičnog dna kvalitete kazališta među gluhim gledateljima. Njemu kao scenaristu ove kazališne predstave, a onda i kao glumcu, zaslužno treba odati priznanje.

Želim mu što više dobrih ideja koje bi mu mogle donijeti novu slavu u nadi da će kazalište u „Dlanu“ podići na još višu kvalitetu, kao i što veću pažnju publike i što više dolazaka u kazalište gluhih i čujućih ljudi. Pored ova dva glumca najzapaženiju i najbolju glumačku ulogu ostvario je zli gluhi dječak – Angel, koji je odlično i maestralno izvodio kazališnu rolu.

Pored naivnog gluhog Pinokija zli gluhi dječak se predstavio kao pravo utjelovljenje svega zla i svega što nije dobro u ljudskom društvu. Nakon predstave odmah sam čestitao Angelu na odlično odigranoj ulozi kojom je opravdano zasjenio sve ostale, no riječ je zapravo o najiskusnijem kazališnom glumcu s ogromnim stažem kojemu vjerojatno nije bilo teško odigrati tu ulogu.

Među našom gluhom publikom njegova pojava je baš tolika da smo svi mi htjeli izvući gluhog Pinokija iz dubine zla u koju je vodio taj zločesti lik. Velika je vjerojatnost da bi na nekom natjecanju kazališnih predstava gluhih iz cijelog svijeta taj glumac odnio nagradu. Svaka mu čast. Ostali sporedni glumci su odigrali na visini zadatka.

Ja bih rekao da bi kvaliteta bila bolja kada bi izveli još jednu predstavu pred gledalištem jer bi rutina glume u sljedećim

kazališnim izvođenjima bila sve bolja pa bi na kraju bila identična izvornoj ideji scenarista Lina. Tada bi gluha publika stvarno uživala u pravoj kazališnoj izvedbi o gluhom Pinokiju.

Prva predstava uvijek sa sobom vuče neke greškice i treme koje se

daju u sljedećoj izvedbi ispraviti. Neke glumačke treme u sljedećim bi se izvedbama pretvarale u rutinu, a kazališni rekviziti bi bili bolje izvedeni i predstavljeni na bini. Ja bih toj kazališnoj izvedbi dao vrlo dobru ocjenu, s time da bi se itekako mogli natjecati s drugim kazališnim komadima po svijetu.

Svima njima želim veliku sreću i sve moguće nagrade iz kazališnog miljea.

mr. sc. Zlatko Orct

(Pljesak jedne ruke, god.10, br. 43 i 44, 2014, str.22)

Na svojim leđima časopis su kroz deset godina nosili:

Angel Naumovski

Petra Podhorsky

Zlatko Orct

Ružica Kežman

Vesna Ivasović

Lino Ujčić

Jerko Ban

Saša Canjev

Verona Lisak Brkičić

Goran Matijević

Tereza Szavai

Ana Užbinec

Iva Valentić

Mirjana Sorko Nikolić

Tiskara Ban

HVALA VAM!

ČESTITAMO!

